

MAAKUNTIEN RAHOITUSLAKIA KOSKEVA ESITYSKOKONAISUUS

Yleisperustelut

Maakuntien rahoituslaki

Nykytilan arviointi

Valtio osallistuu nykyisin edellä kuvatulla tavalla kuntien järjestämien sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastustoimen tehtävien rahoitukseen pääosin laskennallisen valtionosuusjärjestelmän kautta. Kun palvelujen järjestämistä vastuu siirtyy kunnilta maakunnille, on valtion rahoitusjärjestelmä rakennettava kokonaan uudelta pohjalta ottaen huomioon se, että maakuntien tulot koostuvat käytännössä yksinomaan valtion rahoituksesta sekä sosiaali- ja terveystalvelujen asiakasmaksuista.

Valtion rahoituksen yleisessä mitoituksessa on otettava huomioon maakuntien järjestämistä vastuulle siirtyvien palvelujen kustannukset. Maakuntien nettokustannukset olisivat vuoden 2016 tasossa noin 17,67 miljardia euroa. Näistä noin 17,25 miljardia euroa muodostuisivat sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista ja noin 420 miljoonaa euroa muodostuisivat pelastustoimen kustannuksista. Valtion rahoituksen mitoituksessa on myöhemmin otettava huomioon ne viranomais- tai muut julkiset tehtävät, jotka siirretään maakuntien toimivaltaan maakuntien liitoilta, aluehallintoviranomaisilta tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristöviranomaisilta. On myös mahdollista, että maakuntien järjestämistä vastuulle siirretään lisää julkisia palvelutehtäviä uudistuksen jatkovalmistelun aikana. Näitä koskevat ehdotukset valmistellaan erikseen.

Koska maakuntien järjestämistä vastuulle kuuluisi pääosin samantyyppisiä palveluja kuin kunnille, voidaan valtion rahoituksen kohdentamisen määräytymisperusteina käyttää pitkälti samantyyppisiä perusteita, joita sovelletaan voimassa olevassa kuntien valtionosuusjärjestelmässä. Tämä on perusteltua myös siitä syystä, että kuntien valtionosuusjärjestelmän määräytymisperusteita on tarkistettu viime vuosina vastaamaan aiempaa paremmin palvelutarpeeseen sekä palvelujen järjestämisen kustannuksiin liittyviä kuntakohtaisia eroja. Uudistuksen yhteydessä voidaan kuitenkin toisaalta ottaa käyttöön myös osittain uudentyyppisiä valtion rahoituksen määräytymisperusteita, jos niiden voidaan arvioida tukevan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan uudistuksen yleisiä tavoitteita. Valtion rahoituksen määräytymisperusteita ja mitoitusta koskevissa ehdotuksissa on lisäksi otettava huomioon uudistuksen toimeenpanoon liittyvä yleinen säästötavoite, julkisen talouden kestävyysvajeen pienentäminen 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

Uudistuksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset

Maakuntien tehtäväala muodostuu edellä kuvatulla tavalla taloudellisesti ja toiminnallisesti erittäin merkittäväksi kokonaisuudeksi. Valtion rahoituksen tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla maakunnilla on olosuhteista ja maakunnan asukkaiden palvelutarpeiden eroista huolimatta edellytykset toteuttaa lakisääteiset tehtävät. Maakuntien rahoitus perustuu kattavaan valtion rahoitukseen, minkä lisäksi maakuntien käyttöön tulisi lähinnä sosiaali- ja terveystalveluista perittävien asiakasmaksujen osuus. Maakunnille kohdennettavan valtion rahoituksen periaatteista ja tarkemmista määräytymisperusteista on tarkoitus säätää erillisellä maakuntien rahoituslailla.

Valtion rahoituksen ohella maakunnille voitaisiin muiden säädösten mukaisesti myöntää valtion varoista lyhytaikaista lainaa tai valtioneuvoston erillisesti lyhytaikaisten maksuvalmiusongelmien hoitamiseksi. Jos maakunnan taloudelliset vaikeudet olisivat pitkäaikaisia tai rakenteellisia, tulisi ongelmia pyrkiä ratkaisemaan myös sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavassa laissa säädettävän toiminnallisen ohjauksen avulla. Jos nämä keinot eivät olisi riittäviä, voitaisiin maakunnalle myöntää viimesijaisena keinona erityistä valtionavustusta palvelujen järjestämisen turvaamiseksi.

Valtion rahoitus olisi maakunnalle yleiskatteellista, joten maakunta päättäisi rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta itsehallintonsa ja toimivaltansa rajoissa.

Valtion rahoitukseen ei sisältyisi erillistä maakuntien investointeihin myönnettävää osuutta, mutta maakunta voisi käyttää valtion rahoitusta myös investointeihin. Tämän lain mukaiseen valtion rahoituksen tasoon sisältyisi kuitenkin nykyisiä poistoja vastaava rahoitus, joka olisi käytettävissä investointeihin. Tarkoituksena lisäksi on, että (euromääräisesti) taloudellisesti laajakantoisten tai hallinnonalalla toiminnallisesti merkittävien investointien toteuttaminen edellyttäisi niiden hyväksymistä erillisessä valtioneuvoston hyväksymässä investointisuunnitelmassa. Maakuntien tuotanto- ja omistusrakenteesta johtuen maakunnan suoraan omistukseen tehtävät investoinnit tulevat olemaan suhteellisen pieniä ja kohdistuisivat pääasiassa laitteistoon, koneisiin ja muuhun irtaimistoon. Merkittävät toimitiloihin kohdistuvat investointihankkeet toteutetaan valtakunnallisen, maakuntien yhdessä omistaman toimitilaosakeyhtiön kautta.

Maakunnilla olisi oikeus periä sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksuja niitä koskevien erityissäädösten mukaan ja päättää maksutulojen käytöstä. Maakunnille voisi siirtyä myös oikeus muiden asiakas- ja käyttömaksujen perimiseen, jos niille annettaisiin myöhemmin järjestämisvastuu muidenkin maksullisten julkisten palvelujen järjestämiseen. Asiakasmaksujen osuus ei välittömästi vaikuttaisi valtion rahoituksen määräytymiseen, mutta se otettaisiin vähennyksenä huomioon tarkasteltaessa sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisia käyttökustannuksia. Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksujen tasoa voitaisiin alueellisesti yhtenäistää uudistuksen yhteydessä, mutta asiakasmaksujen tasosta säädettäisiin edelleen erillisessä laissa ja asetuksessa.

Valtion rahoituksen kohdentuminen maakunnille perustuisi pääosin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvetta ja olosuhdetekijöitä koskeviin määräytymisperusteisiin. Tämän lisäksi osa valtion rahoituksesta maksettaisiin asukaskohtaisena euromääräisenä rahoituksena, ja osa perustuisi maakuntien toimintaan alueellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Tarve- ja olosuhdetekijöiden osuus rahoituksesta olisi yhteenlaskettuna 89 %, asukaskohtaisesti maksettavan rahoituksen osuus 10 % sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perusteella maksettava osuus 1 %.

Pääosa (87 %) sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta kohdennettaisiin maakuntien ikäryhmäkohtaisen asukasmäärän ja palvelutarpeiden perusteella. Määräytymisperusteena käytettävät 9 eri ikäryhmää sekä pääosa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvetta selittävästä tekijöistä vastaisi nykyisessä kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa säädettyjä perusteita. Olosuhdetekijöinä otettaisiin edelleen huomioon asukastiheyskerroin ja vieraskielisyyskerroin, jotka vastaisivat nykyisiä kuntien valtionosuusjärjestelmän mukaisia perusteita. Kummankin kertoimen osuus koko rahoituksesta olisi 1 %.

Nykyiseen kuntien valtionosuusjärjestelmään verrattuna uutena määräytymisperusteena otettaisiin käyttöön maakuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin. Kerroin perustuisi yhdeksään indikaattoriin, jotka liittyisivät merkittävimpien kansansairauksien ennaltaehkäisyyn, ikääntyneiden toimintakyvyn edistämiseen ja tapaturmien vähentämiseen sekä syrjäytymisen ja työelämän ulkopuolelle joutumisen ehkäisyyn ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen.

Maakunnille yleisesti asukaskohtaisesti määrättävällä euromääräisellä rahoituksen osuudella on tarkoitus kattaa osa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävistä aiheutuvista kustannuksista sekä pelastustoimen tehtävistä aiheutuvat kustannukset. Tässä muodossa rahoituksen määräytymisperusteelle ei ole vastinetta nykyisessä kuntien valtionosuusjärjestelmässä.

Valtion rahoituksen perusteena käytetään maakuntien tehtävistä aiheutuneita valtakunnallisia käyttökustannuksia, joista on vähennetty maakuntien perimät asiakas- ja käyttömaksut. Maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos otettaisiin huomioon valtion rahoituksen tarkistuksessa, jos se aiheutuisi laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman eräänä lähtökohtana on julkisen talouden kestävyysvajeen korjaaminen pidemmällä aikavälillä. Tavoitteeksi on asetettu yhteensä 10 miljardin euron suuruiseksi arvioidun vajeen korjaaminen vuoteen 2030 mennessä. Tästä tavoitteesta sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen sekä tuottavuustoimien osuudeksi on arvioitu 3 miljardia euroa. Lisäksi kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen osuudeksi, joka kohdistuisi osaltaan myös sosiaali- ja terveydenhuoltoon, on arvioitu 1 miljardia euroa. Tätä suuruusluokaltaan erittäin merkittävää julkisen talouden vajeen korjaamista ei voida saavuttaa ilman tehokasta keskushallinnon ohjausta, joka koskee sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen ja -tuotannon sisällöllistä ohjausta että palvelujen julkisen rahoituksen mitoitusta ja ohjausta.

Kustannusten hallinnan tavoitteeseen tulisi pyrkiä yhtäältä maakunnan palvelurakenteen muutosten ja muiden kustannusten kasvua hillitsevien uudistusten että toisaalta maakuntien järjestämisvastuuseen kuuluvien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen avulla. Tämä tarkoittaa myös, että uusien lakisäätteisten velvoitteiden antamisesta maakunnille tulisi pidättäytyä.

Valtion rahoituksen tarkistus toteutettaisiin vuosittain, jolloin tarkistettaisiin laskennallisten kustannusten perusteet ottaen huomioon maakuntien toteutuneet kustannukset. Arvioitu kustannustason muutos määräytyisi pääsääntöisesti erikseen kehitettävän maakuntaindeksin mukaisesti. Maakuntien käyttökustannuksien kasvusta huomioitaisiin enintään määrä, joka vastaisi maakuntaindeksin toteutunutta muutosta lisätynä 0,5 prosenttiyksiköllä. Vuosina 2020–2021 kasvu huomioitaisiin kuitenkin 1 prosenttiyksikön lisäyksellä maakuntaindeksin muutokseen. Vuotuisessa tarkistuksessa maakuntien toteutuneet kustannukset otettaisiin siten huomioon julkisen talouden kantokyky huomiovalla tavalla niin, että peruspalvelujen saatavuus turvataan. Julkisen talouden suunnitelmassa maakuntien rahoitus ja maakuntien tehtävät asetetaan rahoitusperiaatteen edellyttämällä tavalla tasapainoon. Peruspalvelujen saatavuuden turvaamisen arvioinnissa otetaan huomioon palveluiden saatavuuden kehitys ja riskit sekä maakuntien mahdollisuudet toteuttaa talouden ja toimintansa muutoksia.

Laskennallisen rahoituksen tarve- ja olosuhdekriteerit päivitetään neljän vuoden välein. Jatkossa on tarpeen myös seurata ja selvittää palvelutarpeen ajallista kehitystä maakuntien ja koko maan tasolla, joka voitaisiin ottaa huomioon rahoituksen kokonaismitoituksessa. Tämän lisäksi on tarpeen selvittää mahdollisuuksia arvioida maakunnan omien toimien vaikutusta palvelutarpeeseen ja toisaalta toiminnan tehokkuuteen. Tämä edellyttää aiempaa laajempaa ja monipuolisempaa taustatutkimusta.

Valtion rahoituksen hallinnoinnista, myöntämisestä ja maksamisesta säädettäisiin maakuntien rahoituslain 5 luvussa. Valtion rahoitukseen liittyvät erinäiset säännökset sekä muutoksenhakua koskevat säännökset sisältyisivät puolestaan lain 6 ja 7 lukuun. Näiden lukujen sisältö vastaisi pitkälti nykyisessä kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmässä säädettyjä menettelyjä.

Valtion rahoitukseen liittyvät voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Maakuntien rahoituslaki tulisi voimaan vuoden 2019 alusta samoin kuin muutkin sote- ja maakuntauudistukseen liittyvät uudet säädökset. Maakuntien uudentyypisen valtion rahoituksen käyttööntoon liittyisi kuitenkin useita poikkeussäännöksiä, jotka merkitsisivät sitä, että uudet valtion rahoituksen määräytymisperusteet otettaisiin käyttöön asteittain.

Maakuntien rahoituslain mukaiset määräytymisperusteet ja valtion rahoituksen kustannuspohja poikkeavat sisällöllisesti monelta osin nykyisestä kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmästä. Tarkoituksena on laissa säännellä erillinen siirtymäaika vuosille 2020–2023, jonka kuluessa valtion rahoitus siirtyisi nykyisen järjestelmän avulla määriteltävästä kustannusperusteisesta rahoituksesta uuden järjestelmän mukaiseen laskennalliseen rahoitukseen. Vuonna 2019 valtion rahoituksen valtakunnallinen taso vastaisi maakuntien lakisääteisten tehtävien järjestämisestä aiheutuvien kustannusten yhteismäärää. Lakisääteisten tehtävien kustannusten lähtökohtana olisivat vastaavien tehtävien kustannukset vuoden 2016 tasolla tarkistettuna kustannustason muutosta vastaavasti. Valtion rahoitus kullekin maakunnalle 2019 vastaisi asianomaisen maakunnan alueelle kuuluvien kuntien vastaavien lakisääteisten tehtävien kustannusten yhteismäärää.

Vuonna 2020 valtion rahoituksesta 80 prosenttia määräytyisi nykyjärjestelmän mukaisten tehtävien järjestämisestä aiheutuvien kustannusten perusteella ja 20 prosenttia ehdotettavassa uudessa maakuntien rahoituslaissa säädettyjen perusteiden mukaan. Vuonna 2021 noudatettaisiin vastaavasti jaettua soveltamisalaa vanhan ja uuden järjestelmän mukaisesti kuitenkin siten, että rahoituksesta 60 prosenttia määräytyisi vanhan järjestelmän mukaisten ja 40 prosenttia uuden järjestelmän mukaisten perusteiden mukaan. Vuonna 2022 vastaavasti 40 prosenttia määräytyisi vanhan ja 60 prosenttia uuden sekä vuonna 2023 määräytyisi 20 prosenttia vanhan ja 80 prosenttia uuden järjestelmän mukaisesti.

Uudistukseen siirtymävaiheeseen liittyviä suuria vuotuisia maakuntakohtaisia rahoituksen tasomuutoksia pyrittäisiin edelleen lieventämään erillisellä siirtymätasaus säännöksellä. Vuosina 2020–2021 maakunnan valtion rahoituksen tarkistuksesta johtuva vuotuinen rahoituksen kasvun enimmäismäärä olisi 50 euroa kutakin maakunnan asukasta kohden. Vastaavasti valtion rahoituksen taso voisi laskea vuosittain enintään 200 euroa kutakin maakunnan asukasta kohden.

Maakuntien rahoituslaki

Yksityiskohtaiset perustelut

1 luku Yleiset säännökset

1 § Lain tarkoitus. Ehdotettavan maakuntien rahoituslain tarkoituksena on säännellä maakuntien valtion rahoituksen kokonaistasosta ja kohdentumisesta maakuntakohtaisesti. Ehdotettavassa laissa ei säädettäisi maakuntien järjestämistävastaavalle kuuluvien tehtävien alasta, vaan näiden tehtävien laajuudesta ja laadusta säädettäisiin erikseen yleisellä tasolla maakuntalain 2 luvun 1 §:ssä ja tarkemmin erillislainsäädännössä. Maakuntalaissa ja erityislainsäädännössä säädetään myös maakunnan toiminnan ohjauksesta.

Hallitus on linjannut, että maakunnille siirretään myös muita tehtäviä kuin sosiaali- ja terveydenhuolto ja pelastustoimi. Valmistelun ollessa kesken näihin ei lain valmisteluvaiheessa ole voitu varautua. Jos maakuntien tehtävien laajuutta tai laatua koskevia säädöksiä tarkistetaan, otetaan muutokset huomioon 5 §:ssä säädetyllä tavalla valtion rahoituksen tarkistuksessa. Uudet tehtävät voivat lisätä tarvetta tarkastella erityisesti maakuntien asukasperusteista rahoitusta.

Jos maakuntien tehtävät tulevat jatkossa poikkeamaan merkittävästi lainvalmisteluvaiheen tilanteesta, on laissa ehdotettua valtion rahoitusta tarkistettava perusteellisemmin. Lisäksi valtion rahoitusta on erikseen tarkistettava tilanteessa, jos jollekin maakunnalle annetaan muista poikkeavia tehtäviä. Maakunnille osoitettavien muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistehtävän ja pelastustoimen järjestämisen rahoitusta koskevat ehdotukset valmistellaan erikseen osana maakuntauudistusta ja niistä otetaan tarvittaessa säännökset lakiin.

Lähtökohtana on, että valtion rahoitus olisi kattava maakuntien järjestämistävastaavalle kuuluvien kaikkien tehtävien hoitamiseen, eikä maakunnilla olisi valtion rahoituksen ja palveluista perittävien asiakas- ja käyttömaksujen lisäksi muita merkittäviä tulolähteitä. Lain soveltamisalaa ei ole siten tarpeen erikseen säännellä tarkemmin.

2 § Määritelmät. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin lain soveltamisen kannalta keskeisimpien määritelmien sisällöstä.

Pykälän 1 kohdassa maakunnalla tarkoitetaan maakuntalain (xx/xxxx) 1 luvun 1 pykälän mukaista maakuntaa.

2 kohdassa perushinta olisi maakunnan laskennallisten kustannusten ja määräytymisperusteiden asukaskohtainen hinta tai peruste, jonka määrä vahvistettaisiin vuosittain valtioneuvoston asetuksella. Perushinta olisi valtion rahoituksen laskennan lähtökohta. Perushinnat ovat väline, jolla säädelään maakuntien kokonaisrahoituksen määrää ja rahoituksen jakautumista eri määräytymisperusteille. Lain perusteella säädettäisiin vuosittain ikäluokkien sekä maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, vieraskielisyyden, asukastiheyden sekä muiden lakisääteisten tehtävien perushinnoista. Esimerkiksi muiden lakisääteisten tehtävien perushinta määrättäisiin jakamalla muiden lakisääteisten tehtävien toteutuneet kustannukset asukasmäärällä ja tekemällä näin saatuun määrään 5 ja 6 pykälien mukaiset tarkistukset.

3 kohdassa *maakuntaindeksi* muodostuisi yleisestä ansiotasoindeksistä, jonka painokerroin olisi 0,45, kuluttajahintaindeksistä, jonka painokerroin olisi 0,40 ja maakuntatyönantajan sosiaaliturvamaksujen muutoksesta, jonka painokerroin on 0,15. Maakuntaindeksiä koskeva ennuste julkistettaisiin

siin julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvioesityksen yhteydessä. Maakuntaindeksin laskemisesta vastaisi valtiovarainministeriö, ja sen laskennasta voitaisiin säätää tarkemmin ehdotetun 23 pykälän mukaisesti valtioneuvoston asetuksella.

Yleisen ansiotasoindeksin käyttö maakuntaindeksiä laskettaessa olisi perusteltua, sillä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajat eivät voi suoraan vaikuttaa sen kehitykseen ja tämä hillitsee myös tuottajien välistä palkkakilpailua. Näin vältettäisiin mahdollinen tilanne, jossa tuottajilla ei olisi riittäviä kannusteita täyden valtion rahoituksen tapauksessa hillitä palkkauskustannusten kasvua. Lisäksi kilpailun lisääntyminen tullee yhdenmukaistamaan julkisen ja yksityisen sektorin palkanmuodostusta.

Kuluttajahintaindeksillä pyritään mittaamaan muiden kuin palkkojen ja palkkasidonnaisten maksujen kustannustasossa tapahtuneita muutoksia. Käytännössä tämä kuvaa lähinnä tavaroiden ja palvelujen hintojen muutoksia. Yleisen kuluttajahintaindeksin käytölle on samat perusteet kuin yleisen ansiotasoindeksin käytölle.

Palkkasidonnaisina maksuina pidetään kuntien maksamiin palkkoihin liittyviä maakuntien työnantajina suorittamia sairausvakuutus-, työttömyysvakuutus- ja eläkemaksuja. Yksittäiset maakunnat eivät voisi vaikuttaa lakisääteisten palkkasidonnaisten maksujen määräytymiseen.

Maakunnilla ei tulisi olemaan merkittäviä omia rakennusinvestointeja, siksi esimerkiksi investointien hintakehitystä kuvaavia rakennuskustannusindeksiä ei katsottaisi tarpeelliseksi ottaa huomioon. Kustannuspohjassa olevien poistojen määrä on niin pieni, ettei niiden vuoksi olisi tarkoituksenmukaista monimutkaistaa indeksiä.

Lain voimaantulon jälkeen maakunta hankkisi palvelujen järjestäjänä pääsääntöisesti palveluja ja palvelukokonaisuuksia, joissa työpanoksen osuus olisi huomattavan suuri. Siksi maakuntaindeksiä muodostettaessa suurin paino tulisi asettaa palkkasidonnaisille menoille. Palkkauskustannusten osuus kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksista oli lähes puolet vuonna 2014. Lisäksi palvelujen ostot olivat noin kolmanneksen sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksista. Myös ostopalvelujen kustannuksista suuri osa muodostuu henkilöstömenoista.

Pykälän 4–6 kohdissa ehdotettavat varainhoitovuoden, asukastiheyden ja vieraskielisen henkilön käsitteet vastaisivat sisällöltään nykyisen kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta annetun lain 4 §:n vastaavia määritelmiä.

7 kohdassa *työkyvyttömällä henkilöllä* tarkoitettaisiin työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain, työntekijän eläkelain, julkisten alojen eläkelain tai yrittäjän eläkelain perusteella saavaa henkilöä.

Alimman koulutuksen suorittaneella henkilöllä tarkoitettaisiin 8)-kohdan mukaan henkilöä, joka ei ole suorittanut peruskoulun tai oppivelvollisuuden muun suorittamisen jälkeen muuta tutkintoa.

Ei-työllisellä henkilöllä tarkoitettaisiin henkilöä, joka saa työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea, saa lapsen hoitoa varten kotihoidon tukea, on vanki tai suorittaa asepalvelusta tai siviilipalvelusta tai on päätoiminen opiskelija tai koululainen. Määritelmä sisältää myös ne henkilöt, jotka eivät muista syistä johtuen ole työmarkkinoiden käytettävissä ja joista ei löydy tilastointia varten rekisteritietoa, esimerkiksi tietoa työsuhteista ja eläkevakuutuksista tai verottajalta tuloista.

Pykälän 10 kohdassa *ei-parisuhteessa olevalla* tarkoitettaisiin henkilöä, jonka siviilisäädyksi on väestötietojärjestelmään kirjattu muu kuin avioliitossa (naimisissa) tai rekisteröidyssä parisuhteessa.

Pykälän 11 kohdassa *toimeentulotuen asiakkaalla* tarkoitettaisiin henkilöä, jolle maksetaan toimeentulotukea.

2 luku Valtion rahoituksen periaatteet

3 § Valtion rahoitus maakunnille. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin valtion rahoituksen pääasiallisesta kohdentamisesta maakunnille yhtäältä asukasmäärän perusteella sekä toisaalta palvelutarvetta ja palvelujen kustannuksia kuvaavien kertoimien.

Maakuntien nettokustannukset olisivat vuoden 2016 tasossa noin 17,67 miljardia euroa. Näistä noin 17,25 miljardia euroa muodostuisivat sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista ja noin 420 miljoonaa euroa muodostuisivat pelastustoimen kustannuksista, ja nämä kustannukset (17,67 miljardia euroa) rahoitettaisiin valtion rahoituksella.

Sote- ja maakuntauudistuksen valmistelun yhteydessä päätettyjen periaatelinjausten mukaan maakunnilla ei olisi omaa verotusoikeutta ainakaan välittömästi uudistuksen voimaantulon jälkeisinä vuosina. Tarkoituksena myös on, että maakunnilla olisi vain rajattu oikeus lainanottoon tai valtiontakaukseen lähinnä oman maksuvalmiutensa turvaamiseksi. Näin ollen maakuntien tulot koostuisivat käytännössä lähes yksinomaan valtion rahoituksesta sekä palvelujen tuottamisesta perittävistä asiakas- ja käyttömaksuista.

Maakuntien kustannuksiin sisällytetään myös poistot ja siten maakuntien rahoituksessa otettaisiin huomioon myös poistotasoa vastaavat investoinnit. Maakunnat rahoittaisivat tällä valtion rahoituksella suoraan omistukseensa tekemät investoinnit, jotka tulevat todennäköisesti kohdistumaan pääasiassa laitteistoon, koneisiin ja muuhun irtaimistoon. Merkittävät toimitiloihin kohdistuvat investointihankkeet toteutettaisiin valtakunnallisen, maakuntien yhdessä omistaman toimitila- ja kiinteistöhallinnon palvelukeskusosakeyhtiön kautta.

Maakunnan perimien asiakas- ja käyttömaksujen maksutuotossa voi uudistuksen voimaantulon jälkeen olla edelleen merkittäviä maakuntakohtaisia eroja, jotka johtuvat muun muassa palvelujen käyttäjien tularakenteen vaihtelusta maakunnittain. Hallituksen tarkoituksena on vuodesta 2017 alkaen uudistaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia (734/1992) siten, että asiakas- ja käyttömaksut yhdenmukaistuisivat. Näin ollen maakunnan perimien asiakas- ja käyttömaksujen tarkkaa suuruutta ei lakiehdotuksen valmisteluvaiheessa voida tietää etukäteen valtion rahoitusta määrättäessä. Myöskään valtion rahoituksen myöhempi tarkistaminen maksutulojen arviointia pienemmän tai suuremman kertymän vuoksi ei ole todennäköisesti tarkoituksenmukaista ottaen huomioon maksutulojen suhteellisen pieni osuus suhteessa valtion rahoitukseen sekä erillisen tarkistusmenettelyn aiheuttamat kustannukset. Näin ollen säännös kuvaisi lähinnä valtion rahoituksen yleistä käyttöalaa eikä velvoittaisi ottamaan maakunnan asiakas- ja käyttömaksujen suuruutta maakuntakohtaisesti huomioon valtion rahoituksen määräytymisperusteena.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin valtion rahoituksen kohdentamisperusteista yhtäältä asukaskohtaisesti suoritettavan osuuden sekä toisaalta palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden perusteella. Rahoituksesta 10 prosenttia kohdennettaisiin asukasperusteisesti ja 89 prosenttia kohdennettaisiin palvelutarpeiden perusteella ja 1 prosentti hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Sosiaali- ja terveydenhuollon 3 luvussa ehdotettu asukasmäärään perustuva rahoitus muodostaisi 7,5 prosenttia eli 1 325,24 miljoonaa euroa, ikäryhmäperusteinen rahoitus olisi 38,5 prosenttia eli 6 737,37 miljoonaa euroa, palvelutarpeeseen perustuva rahoitus olisi 49 prosenttia eli 8 635,47 miljoonaa euroa. Maakunnille korvattaisiin myös yhden prosentin eli 176,70 miljoonan euron mukaisesti harvasta asutuksesta ja saman verran myös vieraskielisten asukkaiden palvelutarpeista aiheutuvia kustannuksia. Lisäksi maakunnat saisivat hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen

yhden prosentin rahoituksen, joka myös olisi 176,70 miljoonaa euroa. Maakunnille maksettaisiin valtion rahoitusta muita 4 luvun mukaisia lakisääteisiä tehtäviä varten asukasmäärän perusteella 2,5 prosenttia, joka olisi 441,75 miljoonaa euroa. Säännöstä voidaan pitää perusteltuna valtion rahoituksen kohdentamisperusteiden pääasiallisena linjauksena, vaikka vastaavan tyyppistä säännöstä ei sisälly nykyiseen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin.

Pykälän 2 momentin perusteella valtion rahoituksen kustannuspohja vastaisi suuruudeltaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämistä varten piiriin kuuluvien maakunnan tehtävien 8, 10–13 pykälässä tarkoitettujen laskennallisten kustannusten sekä maakunnan muiden lakisääteisten tehtävien 14 pykälässä tarkoitettujen laskennallisten kustannusten yhteismäärää. Yksittäiselle maakunnalle myönnettävässä valtion rahoituksessa ei siten huomioitaisi maakuntakohtaisia laissa säädetyn mukaisesti perittyjä asiakas- tai käyttömaksuja.

Pykälän 3 momentin nojalla valtio voisi myöntää maakunnalle lyhytaikaista lainaa tai valtiontakauksia siten kuin siitä erikseen säädetään. Tarkoituksena yleisesti on, että maakuntien lainanotto-oikeus olisi merkittävästi rajattu ja mahdollinen lähinnä vain lyhytaikaisiin tarkoituksiin erityisesti maksuvalmiuden turvaamiseksi. Maakuntien lainanottoa rahoituslaitoksilta ei suljettaisi pois, mutta lainanotto valtiolta olisi maakunnille todennäköisesti edullisin vaihtoehto. Valtiolta tapahtuva lainanotto olisi hallinnollisesti helppo toteuttaa. Valtion lainananto tapahtuu valtion lainanannosta ja valtion takauksesta annetun lain (449/1998) puitteissa. Maakuntien lainanottomahdollisuutta valtiolta puoltaa muun muassa se, että valtio pystyisi suoraan seuraamaan ja kontrolloimaan maakuntien lainanottoa. Esimerkki valtion talousarviosta myönnettävistä lainoista on valtion talousarvion momentti 32.20.83, jossa on Tekesin hallinnoimat lainat tutkimus- ja innovaatio toimintaan. Maakuntien muista lainanottomahdollisuuksista rahoituslaitoksilta säädetäisiin maakuntalain 103 pykälässä.

4 § Maakunnan päätösvalta rahoituksen käytössä. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi maakunnan itsenäisestä päätösvalasta valtion rahoituksen käytössä. Säännös vastaisi maakuntien itsehallinnon rajoitusta ja ohjausta koskevia yleisiä periaatteita ja olisi tarpeen erityisesti palvelujärjestelmän yhtenäisen alueellisen ja valtakunnallisen järjestämisen sekä kustannusten ohjauksen turvaamiseksi.

Ehdotettavan 1 momentin nojalla maakunta päättäisi itsehallintonsa rajoissa saamansa valtion rahoituksen kohdentamisesta tehtäviensä hoitamiseen. Tämä valtion rahoituksen yleiskatteisuutta kuvaava periaate vastaisi käytännössä nykyisessä kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmässä omaksuttua periaatetta, vaikka vastaavaa nimenomaista säännöstä ei ole nykyisessä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa.

Pykälän 2 momentin nojalla maakunnalla olisi oikeus periä asiakas- ja käyttömaksuja järjestämien palvelujen käytöstä siten kuin siitä erikseen säädetään sekä päättää maksutulojen käytöstä. Maksutuloilla ei olisi välitöntä vaikutusta valtion rahoituksen suuruuteen siten, että esimerkiksi maksutulojen ennakoitua suurempi kasvu aiheuttaisi valtion rahoituksen alentamisen.

Maakunnan tulisi saamansa valtion rahoituksen sekä toisaalta perimiensä maksutulojen turvin rahoittaa sekä järjestämiensä palvelujen aiheuttamat toimintamenot että tarpeelliset investoinnit. Pykälän 3 momentin nojalla investointien rahoittaminen edellyttäisi kuitenkin, että investointi sisältyy maakuntalain 12 §:ssä säädettyyn valtioneuvoston hyväksymään maakuntien investointisuunnitelmaan.

5 § Valtion rahoituksen perusteena olevat kustannukset. Valtion rahoituksen laskemisen perusteina käytettäisiin maakunnan asukasmäärän ja ikärakenteen mukaisia perushintoja sekä lisäksi muita sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisia kustannuksia, jotka muodostuisivat siten kuin jäljempänä 3 luvussa säädetäisiin. Valtion rahoituksen tarkoituksena on turvata maakunnille riittävät ja oikeasuhteiset taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisten tehtävien järjestämisestä.

Pykälän 1 momentin mukaisesti valtion rahoituksen perusteena olisivat maakuntien yhteenlasketut käyttökustannukset vähennettynä valtakunnallisilla asiakas- ja käyttömaksuilla. Valtion rahoitus laskettaisiin siten nettomenoperusteisesti.

Pykälän 2 momentin mukaisesti vuotuisessa kustannuspohjan tarkistamisessa otettaisiin huomioon maakuntien lakisääteisiin tehtäviin kohdistuvat muutokset ja uudet tehtävät. Koska maakuntien tu-
lorahoitus koostuisi käytännössä yksinomaan valtion rahoituksesta sekä asiakas- ja käyttömaksutu-
loista, ei nykyiseen kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin sisältyviä kustannus-
tenjaon tarkistamista koskevia säännöksiä olisi tarpeen sisällyttää ehdotettavaan lakiin.

6 § Valtion rahoituksen tarkistaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että valtion rahoituksen määräytymisperusteet tarkistettaisiin vuosittain ottamalla huomioon toteutuneet nettokustannukset. Lain voimaantulovaiheessa tarkistus tehtäisiin käyttämällä varainhoitovuotta edeltäneen kolmannen vuoden tietoja toteutuneista kustannuksista. Rahoituksen määräytymisperusteiden tarkistaminen tehtäisiin uusimpien käytettävissä olevien tietojen perusteella. Kuntien peruspalvelujen valtion-
osuuden vuotuisessa kustannustason tarkistuksessa laskennalliset kustannukset tarkistetaan toteutu-
neiden kustannusten mukaisiksi. Maakuntien rahoitus tulee kuitenkin kokonaisuudessaan valtiolta, kun taas kuntien rahoituksesta valtionosuus muodostaa vain osan.

Asukasmääriin perustuvat ehdotetun lain 3 ja 4 luvuissa laskennallisten kustannusten perusteet muodostettaisiin lähtökohdiltaan samoin kuin nykyisessä vuonna 2015 voimaan tullessa laissa kun-
nan peruspalvelujen valtionosuudesta (734/1992) 6 pykälässä on säädetty. Lain perusteella valtion
rahoitusta varten säädettäisiin vuosittain 8 pykälän 1 momentin mukaisesta asukaskohtaisesta sosi-
aali- ja terveydenhuollon perushinnasta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ikäryhmäkohtaisesta pe-
rushinnasta, 10 pykälän mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käytön perushinnasta
sekä 14 pykälän mukaisten muiden tehtävien perushinnoista. Lisäksi lain perusteella säädettäisiin
vuosittain perushinnoista 11 pykälän mukaisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimen,
12 pykälän mukaisen asukastiheyskertoimen ja 13 pykälän mukaisen vieraskielisyyskertoimen las-
kenta varten.

Pykälän 2 momentin mukaan valtion rahoituksen tarkistus tehtäisiin siten, että toteutuneita kustan-
nuksia ei otettaisi huomioon täysimääräisesti, vaan niiden huomioimisessa voitaisiin käyttää harkin-
taa. Toteutuneet kustannukset otettaisiin huomioon vain siinä määrin, että julkisen talouden kanto-
kyky voidaan turvata eikä maakuntien velvollisuus perustuslain 19 pykälässä tarkoitettujen riittävi-
en sosiaali- ja terveystalouden järjestämiseen vaarannu. Toteutuneiden kustannusten vuosimuutos-
ta laskettaessa ei otettaisi huomioon maakuntien tehtävämuutoksista aiheutunutta kustannusten
muutosta.

Maakuntien käyttökustannukset huomioitaisiin siten, että niiden vuosittainen kasvu vastaisi enin-
tään uuden maakuntaindeksin toteutunutta muutosta lisättynä 0,5 prosenttiyksiköllä. Ehdotetun 29
pykälän mukaisesti siirtymäajalla vuosina 2020–2021 kustannustason nousu huomioitaisiin maa-
kuntaindeksin ja 1 prosenttiyksikön lisäyksellä. Ehdotettu säännös yhdessä ehdotetun 29 pykälän
kanssa johtaisivat noin 2,8 miljardin euron säästöön vuoteen 2030 mennessä. Säännös muodostaisi
siten kytköksen julkisen talouden kestävyttä turvaaviin laskelmiin ja uudistukselle esitetyn 3 mil-
jardin euron säästötavoitteen saavuttamiseen. Säännös merkitsisi sitä, että maakuntien sosiaali- ja
terveydenhuollon kustannusten kasvun tulisi hidastua merkittävästi. Kestävyyslaskelmien mukaan
väestön ikärakenteen muutoksesta aiheutuvaksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kas-
vuksi arvioidaan vuosina 2019–2029 keskimäärin noin 1,5 prosenttia vuosittain. Sote- ja maakunta-
uudistuksella pyritään tehostamaan palvelutuotantoa ja lisäämään tuottajien välistä kilpailua siten,
että kustannustason nousu jäisi historiassa toteutunutta matalammaksi.

Sote- ja maakuntauudistuksella saavutettavissa olevat tuottavuuden paraneminen ja tehokkuushyödyt hidastavat maakuntien rahoitustarpeen kasvua. Maakunnille kohdennettavan valtion rahoituksen vuosittaiseen tarkistukseen on siksi rahoitusperiaatteen näkökulmasta perusteltua ottaa käyttöön erityinen rajoite. Rajoite myös osaltaan kannustaa julkisen rahoituksen ohjauksen tehostamiseen ja saavutettavissa olevien tehokkuushyötyjen toteuttamiseen. Palvelujärjestelmän sisällöllisen ohjauksen tehostamiseen pyritään lisäksi erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiin sisältyvillä säännöksillä, jotka koskevat palvelurakenteen, investointien ja tiedonhallinnan ohjausta sekä yleisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausta, suunnittelua ja kehittämistä.

Maakunta voi omalla päätöksenteollaan vaikuttaa kustannuskehitykseen kehittämällä palveluprosesseja kustannustehokkuutta ja -vaikuttavuutta tavoitellen. Käyttökustannuksista hieman yli puolet muodostuu henkilöstökuluista, minkä vuoksi palkkakehityksellä ja työn tuottavuuden parantamisella on keskeinen merkitys. Sote- ja maakuntauudistusta varten tehdyn vaikutusarvioinnin perusteella vuoden 2014 menotasoon ja siihen perustuvaan ennustettuun menojen kehitykseen verrattuna määrätietoisesti parhaita käytäntöjä omaksumalla, maakuntien johtamisella ja valmistelussa olevilla lainsäädäntöuudistuksilla olisi mahdollista saada 3 miljardin euron aleneminen menotasossa. Ehdotettavat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki ja maakuntalaki sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan erityislainsäädännön muutokset sisältävät uudistuksia, joiden tarkoituksena on mahdollistaa menotason suhteellinen aleneminen hallitusohjelmassa asetettujen säästötavoitteiden mukaisesti. Käytettävissä oleville menoille ehdotettava rajoitin edistäisi resurssien kustannusvaikutavaa kohdentamista, kun samalla ohjattaisiin ja valvottaisiin palvelujärjestelmää sen varmistamiseksi, että asukkaiden perusoikeudet toteutuvat.

Jos maakuntien rahoitus tarkistettaisiin automaattisesti vastamaan toteutuneita kustannuksia, maakunnilla ei olisi kannustinta hidastaa kustannusten nousua. Valtion laskennallisen rahoituksen tason tarkistusta ei tulisi kuitenkaan täysin irrottaa maakuntien toteutuneista käyttökustannuksista

Maakuntien sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva rahoitusperiaate johtuu perustuslain 19 §:n säännöksistä oikeudesta riittävin sosiaali- ja terveystalouteihin sekä perustuslain 22 §:ssä säädetystä julkisen vallan velvoitteesta turvata perusoikeuksien toteutuminen, mikä tarkoittaa myös riittävien voimavarojen osoittamista perusoikeuksien toteuttamiseen. Perustuslain mukainen rahoitusperiaate tässä yhteydessä viittaa erityisesti siihen, että voimavarojen on annettava mahdollisuudet saada lain mukaisesti perustellun tarpeen mukaisesti riittävät sosiaali- ja terveystalout. Voimavarojen riittävyttä tulee tällöin arvioida viime kädessä yksilöiden tarpeen, eikä keskimääräisen väestön perusteella. Lisäksi toteutuneessa kustannustasossa vaikuttavat maakunnan muut lakisääteiset velvoitteet.

Maakuntien toteutunut kustannustaso on osaltaan viitetietoa viime kädessä perustuslakiin perustuvista yksilöiden tarpeista ja siten yksi mittari arvioitaessa oikeuden riittäviin sosiaali- ja terveystalouteihin edellyttämää rahoitustarvetta. Tämän mukaisesti rahoituksen tarkistuksessa olisi yhtenä lähtökohdana käytettävä toteutuneita kustannuksia. Perustuslain mukaista tarvetta maakuntien rahoituslain järjestelmässä kuvaavat myös laissa säädetty palvelutarvekriteerit, joiden toteutuneen muutoksen perusteella voidaan arvioida palvelujen kysynnän määrässä tapahtunutta kehitystä. Siten palvelutarpeissa tapahtuneet muutokset olisi perusteltua ottaa huomioon, ja ehdotetun 15 pykälän mukaisesti rahoitusperusteita tarkistettaisiin määräajoin vähintään 4 vuoden välein lain voimaantulon jälkeen.

Valtion rahoituksen tarkistus tulisi tehdä siten, että maakuntien velvollisuus perustuslain 19 pykälässä tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveystalouten järjestämiseen ei vaarannu. Samanaikaisesti olisi huolehdittava julkisen talouden kantokyvyn turvaamisesta siten kuin on niin kutsutussa finanssipoliittisessa laissa (869/2012) asetettu tavoitteeksi julkisen talouden velkaantumisen taittamiseksi ja kestävyysvajeen kattamiseksi. Tämä tulisi pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman

mukaisesti tapahtua säästöillä, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muun julkishallinnon palvelurakenteen uudistuksilla sekä kasvua tukevilla ja julkista palvelutuotantoa tehostavilla toimilla.

Pykälän 2 ja 3 momentin mukaisesti valtion rahoituksessa huomioitava kustannustason muutos määräytyisi maakuntaindeksin mukaisesti. Maakuntaindeksin muodostuksessa yleisenä periaatteena olisi pyrkiä mahdollisimman yksinkertaiseen, selkeään ja läpinäkyvään indeksiin, joka kuvaa riittävän hyvin maakuntien kustannustason nousua. Hintaindeksin laskennasta voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella ehdotetun lain 23 pykälän mukaisesti.

Tulevaisuudessa maakuntien rahoituksen valtakunnallisessa mitoituksessa voitaisiin ottaa laskennallisissa perusteissa huomioon palvelutarpeen vuosimuutos ja erottaa se hintakehityksen ja maakunnan omista päätöksistä johtuvista seikoista, jotka koskisivat vaikutuksia kysyntään ja tehokkuuseroja.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan maakunnan maksutulojen yhteismäärän vuosittaista tarkistamista siten, että huomioduksi tulisivat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain (734/1992) mukaisten indeksitarkistusten lisäksi myös mahdolliset muut maakuntien päättämät maksumuutokset. Maakuntien omasta päätöksenteosta johtuvat maksumuutokset tulisivat siten valtion rahoituksessa huomioduiksi viiveellä. Lisäksi selvyuden vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että maakunnan perimien asiakas- ja käyttömaksujen toteutuneen yhteismäärän erotus verrattuna valtion rahoituksen määräytymisen yhteydessä arvioituun maksujen yhteismäärään ei vaikuttaisi takautuvasti valtion rahoituksen tarkistamiseen. Maakuntien talouden yleisessä suunnittelussa ja ohjauksessa sekä mahdollisissa erityistilanteissa maksutulojen suuruus ja vaikutus tulisi kuitenkin ottaa huomioon. Tässä tarkoitettuna erityistilanteena voisi olla esimerkiksi valtion rahoituksen sekä maakunnan perimien maksutulojen keskinäisen suhteen merkittävä tarkistaminen.

Pykälä vastaisi joiltakin osin nykyisessä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa olevia säännöksiä, esimerkiksi 54 pykälää laskennallisten kustannusten ja lisäosien perushinnoista säätämisestä, 57 pykälää valtionosuustehtävän ja kustannustason muutoksesta sekä 58 pykälää kustannustenjaon tarkistamisesta.

7 § Taloudellisissa vaikeuksissa olevan maakunnan valtion rahoitus. Valtion rahoituksen yhdessä maakuntien asiakas- ja käyttömaksujen kanssa tulisi riittää maakuntien lakisääteisten tehtävien järjestämiseen. On kuitenkin varauduttava sellaisiin poikkeustilanteisiin, joissa maakunnan saama valtion rahoitus ja sen asiakasmaksutulot olisivat liian pienet sen lakisääteisten tehtävien järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Maakuntien taloudellisten vaikeuksien laajuus voisi vaihdella paljon, ja myös taloudellisten vaikeuksien syyt ja niiden korjaamiseksi tarvittavat toimenpiteet voisivat vaihdella huomattavasti.

Pykälän 1 momentin säädettäisiin, että maakunnalle voitaisiin myöntää valtion lyhytaikaista lainaa tai valtioneuvoston maksuvalmiusongelmien ehkäisemiseksi. Tämä voisi maakunnan tilapäisissä ja suhteellisen lievissä taloudellisissa ongelmissa olla riittävä keino tilanteen korjaamiseen.

On kuitenkin syytä varautua myös maakunnan vakavampiin taloudellisiin ongelmiin, jotka ovat pitkäkestoisia ja joiden taustalla saattaa olla hyvin erilaisia syitä, esimerkiksi palvelujen järjestämisessä tai palvelurakenteessa. Näissä tilanteissa pykälän 1 momentissa tarkoitettua valtion lainaa tai takausta ei voida pitää riittävänä tai tarkoituksenmukaisena keinona maakunnan taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi.

Ehdotettavan pykälän 2 momentin perusteella valtion varoista voitaisiin myöntää maakunnalle valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti valtionavustusta, jos maakunnan taloudelliset vaikeudet olisivat pitkäkestoisia ja uhkaisivat vaarantaa maakunnan taloudelliset sekä sosiaali- ja terveystalouden.

lujen järjestämiseen liittyvät edellytykset selvitä tehtävistään. Valtionavustuksen myöntäminen edellyttäisi sitä, että avustusta voitaisiin pitää välttämättömänä maakunnan järjestämien palvelujen turvaamiseksi.

Valtionavustuksen myöntämiseen tulisi olla riittävän korkea kynnys niin, ettei valtionavustuksella rahoitettaisi liian suurta osuutta palvelujen järjestämisestä suhteessa laskennalliseen valtion rahoitukseen. Valtionavustusta ei tulisi myöskään myöntää liian pitkäkestoisesti sellaisen maakunnan palvelujärjestelmän rahoitukseen, jonka ongelmien taustalla on rakenteellisia, erillisiä korjaustoimenpiteitä edellyttäviä ongelmia. Tästä syystä maakuntalain 110 pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että valtionavustuksen myöntäminen käynnistäisi aina maakuntalaissa säädetyn arviointimenettelyn. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että arviointimenettelyn arviointiryhmän tulisi arvioida erilaisia toimenpiteitä maakunnan ongelmien ratkaisemiseksi sekä mahdollista valtionavustuksen tarvetta ja kohdentamista jatkossa osana ehdotuksiaan.

Maakuntalaissa säädetty arviointimenettely tarjoaisi mahdollisuuden maakunnan taloudellisen ja toiminnallisen tilanteen yksityiskohtaiseksi selvittämiseksi. Maakunnan talouden tasapainottamiselle voisi olla useita erilaisia ratkaisutapoja. Tällaisissa tilanteissa tulisi käyttää esimerkiksi hyväksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaista toiminnallista ohjausta ja selvittää mahdollisuudet esimerkiksi tarvittaviin maakunnan palvelurakenteen muutoksiin.

Valtionavustusten tarkemmista myöntämisperusteista voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtionavustuksiin varattavan määrärahan suuruudesta tulisi erikseen päättää viimeistään valtion vuoden 2019 talousarvion valmistelun yhteydessä.

3 luku Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien rahoitus

8 § Maakunnan laskennallinen rahoitus. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, miten maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien valtion rahoitus lasketaan ja mistä se koostuu. Perushintojen määräytymistä on selvitetty edellä 2 pykälän 2 kohdan ja 6 pykälän perusteluissa. Perushinta olisi siten laissa kunkin valtionosuuden osan laskennan lähtökohta, jota korotettaisiin lain 10–13 pykälässä säädettyillä korotustekijöillä (kertoimilla). Maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tarveperusteisesta laskennallisesta rahoituksesta 8 pykälän 2 momentissa säädetyn ikärakenteen mukaan määräytyvän rahoituksen paino olisi 43,8 prosenttia ja 10 pykälässä säädetyn sosiaali- ja terveydenhuollon tarvekertoimen mukaisen rahoituksen paino olisi 56,2 prosenttia. Nämä osuudet muuttuisivat, kun 8 pykälän 4 momentissa tarkoitettujen terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon painoja muutettaisiin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen valtion rahoituksen perusteesta, joka muodostuisi asukasperusteisesta osuudesta ja maakunnan ikärakenteeseen perustuvasta osuudesta. Perushinnoista säädettäisiin vuosittain tarkemmin ehdotetun lain 23 pykälän nojalla valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentissa olisi säädetty yhdeksästä ikäluokasta, joille vahvistettaisiin valtioneuvoston asetuksella perushinnat ja joiden mukaisesti maakunnan laskennallinen valtion rahoitus määrättäisiin. Ikäluokat olisivat seuraavat: 0–5-vuotiaat, 6-vuotiaat, 7–12-vuotiaat, 13–15-vuotiaat, 16–18-vuotiaat, 19–64-vuotiaat, 65–74-vuotiaat, 75–84-vuotiaat sekä 85 vuotta täyttäneet ja iäkkäämmät.

KESKENERÄINEN LUONNOS 29.6.2016

Maakunnan peruspalvelujen laskennallisten kustannusten ikärakenneosa maakunnalle i:

- PH 0–5 v. * asukasmäärä i 0–5 v. +
- PH 6 v. * asukasmäärä i 6 v. +
- PH 7–12 v. * asukasmäärä i 7–12 v. +
- PH 13–15 v. * asukasmäärä i 13–15 v. +
- PH 16–18 v. * asukasmäärä i 16–18 v. +
- PH 19–64 v. * asukasmäärä i 19–64 v. +
- PH 65–74 v. * asukasmäärä i 65–74 v. +
- PH 75–84 v. * asukasmäärä i 75–84 v. +
- PH 85 v. ja yli * asukasmäärä i 85 v. ja yli

missä

PH 0–5 v. on 0–5-vuotiaiden perushinta, asukasmäärä i 0-5 v. on 0–5-vuotiaiden lukumäärä maakunnassa i,

PH 6 v. on 6-vuotiaiden perushinta, asukasmäärä i 6 v on 6-vuotiaiden lukumäärä maakunnassa i,

PH 7–12 v. on 7–12-vuotiaiden perushinta, asukasmäärä i 7–12 v. on 7–12-vuotiaiden lukumäärä maakunnassa i,

PH 13–15 v. on 13–15-vuotiaiden perushinta, asukasmäärä i 13–17 v. on 13–15-vuotiaiden lukumäärä maakunnassa i,

PH 16–18 v. on 16–18-vuotiaiden perushinta, asukasmäärä i 16–18 v. on 16–18-vuotiaiden lukumäärä maakunnassa i,

PH 19–64 v. on 19–64-vuotiaiden perushinta, asukasmäärä i 19–64 v. on 19–64-vuotiaiden lukumäärä maakunnassa i,

PH 65–74 v. on 65–74-vuotiaiden perushinta, asukasmäärä i 65–74 v. on 65–74-vuotiaiden lukumäärä maakunnassa i,

PH 75–84 v. on 75–84-vuotiaiden perushinta, asukasmäärä i 75–84 v. on 75–84-vuotiaiden lukumäärä maakunnassa i,

PH 85 v. ja yli on 85-vuotiaiden ja sitä iäkkäämpien perushinta, asukasmäärä i 85 v. ja yli on 85-vuotiaiden ja sitä iäkkäämpien lukumäärä maakunnassa i.

3 momentin mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen laskennalliseen 1 momentissa tarkoitettujen perushintojen laskennan perusteella saatuun summaan lisättäisiin ehdotetun lain 10–13 pykälien mukainen laskennallinen rahoitus.

4 momentissa säädettäisiin terveydenhuollon 58,02 prosentin, vanhustenhuollon 22,19 prosentin ja sosiaalihuollon 19,80 prosentin painoista, kun sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallista rahoitusta kohdennettaisiin ikäryhmien ja palvelujen käytön perusteella.

9 § Ikäryhmien ja palvelujen käyttöä kuvaavien tarvetekijöiden painokertoimet. Pykälässä säädettäisiin maakunnan terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon valtion rahoituksen tarvetekijöistä ja niiden käyttämisestä rahoituslaskennassa. Pykälä vastaisi osin nykyisessä laissa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1704/2009) 7 pykälässä säädettyä kuitenkin siten, että kustannustekijöitä ehdotetaan lisättäväksi nykysäännökseen verrattuna ja näille uusia painokertoimia.

Tarvetekijät ja painokertoimet perustuvat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2013 julkaistuun tutkimukseen, jossa kuntatasolla saatavista sosiaali- ja terveydenhuollon tiedoista etsittiin parhaiten sosiaali- ja terveydenhuollon menoja selittävät tekijät. Ehdotetun pykälän mukaisesti kullekin sairaudelle määritettäisiin erilliset painokertoimet niiden yleisyyden ja hoitokustannusten perusteella. Sosioekonomista asemaa kuvaavina muuttujina käytettäisiin toimeentulotuen, työkyvyttömiä, ei parisuhteessa olevien, ainoastaan alimman koulutustason omaavien sekä työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien henkilöiden lukumäärää. Tiedot väestön ikä- ja sukupuolirakenteesta, sosioekonomisesta asemasta ja sairastavuudesta saataisiin Eläketurvakeskuksesta, Kansaneläkelaitokselta, Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta sekä Tilastokeskuksesta.

1 momentissa säädettäisiin terveydenhuoltoa koskevista tarvetekijöistä, jotka ovat erilaisia ikäluokkia, henkilön terveydentilaa ja palvelujen käyttöä koskevia indikaattoreita. Terveydenhuollon palvelujen käytössä on eroja siinä, miten kustannukset jakautuvat eri ikäryhmien kesken. Ikä ei itsessään ole terveydenhuollon palvelujen käytön taustalla. Ikä selittää kustannuksia parhaiten perusterveydenhuollossa, mutta se on huono selittäjä kustannusten jakautumiselle palvelujärjestelmän tai sen osien osalta. Mukana ovat Suomessa yleiset sairaudet, kuten diabetes, reuma, keuhkoastma ja sepelvaltimotauti, jotka ovat tilastollisesti merkittävästi yhteydessä terveydenhuollon kustannuksiin. Neurologisten tautien osalta tarvekertoimen laskennassa huomioidaan Parkinsonin tauti ja MS-tauti (multippeli skleroosi) sekä sydämen rytmihäiriöiden osalta eteisvärinä ja sydämen vajaatoiminta. Nämä ovat tarvetekijöitä myös nykyisen lain kunnan peruspalvelujen valtionosuudeksi 7 pykälässä. Lisäksi tarvetekijänä mukana olisi alle 55-vuotiaiden työkyvyttömiä osuus, kuten aiemminkin. Uusina tarvetekijöinä mukaan ehdotetaan otettavaksi aiempaa laajemmin myös muita sosioekonomisia, kuten toimeentuloon, työllisyyteen ja koulutukseen liittyviä, tekijöitä. Toimeentulotukiasiakkailla, vähän koulutetuilla ja työttömillä on usein heikompi terveydentila ja siten suurempi tarve terveydenhuollon palvelujen käyttämiseksi. Terveydenhuollon rahoituksen tarvetekijänä huomioitaisiin myös siviilisäätty ja yli 80-vuotiaiden osalta yksin asuminen, sillä parisuhteessa ja useamman henkilön kotitaloudessa elävillä on tutkimusten mukaan parempi terveydentila ja alhaisempi kuolleisuus kuin eronneilla ja iäkkäämpien henkilöiden osalta yksin asuvilla. Siviilisäädyn vaikutus terveyteen liittyy parisuhteen terveyttä edistäviin vaikutuksiin, kuten sosiaaliseen tukeen ja verkostoihin, terveellisiin elintapoihin ja taloudellisiin resursseihin. Näiden tarvetekijöiden huomiointi vaikuttaisi huomattavasti iän merkitykseen kustannusten selittämisessä. Toisaalta iän vaikutus tältä osin kuitenkin tasoittuu, kun huomioitaisiin muut pykälässä esitetyt terveydenhuollon käyttöön vaikuttavat tarvetekijät.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vanhustenhuollon palveluja koskevista tarvetekijöistä, jotka ovat osin samoja kuin 2 momentissa mainitut. Vanhustenhuollon palvelujen rahoituksen tarvetekijänä huomioitaisiin kuten nykyisinkin ikäluokat ja sairauksista diabetes, epilepsia, psykoosit, neurologiset taudit ja sydämen rytmihäiriöt sekä uutena dementia. Vanhustenhuolto on ikäsidonainen palvelu, vaikka palvelujen käytössä on ikäihmisten osalta suuria eroja. Miesten ja naisten välinen ero vanhuspalvelujen käytön kustannuksissa on merkittävä: yli 85-vuotiailla naisilla keskimääräinen vanhustenhuollon kustannus oli Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2013 julkaiseman raportin mukaan yli 18 000 euroa, kun vastaavan ikäryhmän miehillä kustannus oli noin 11 000 euroa. Toisaalta yli 85-vuotiaat naiset käyttävät vanhuspalveluja huomattavasti miehiä enemmän. Ero johtuu ensisijaisesti elinajan odotteesta; iäkkäät naiset asuvat yleensä yksin, kun taas iäkkäät miehet voivat useammin tukeutua puolison tarjoamaan hoivaan kotona. Yksin asuminen on tärkeä riskitekijä vanhuspalvelujen käytössä. Näistä syistä johtuen ehdotetaan, että vanhustenpalveluja koskevina tarvetekijänä huomioitaisiin erikseen 85 vuotta täyttäneet henkilöt sukupuolen mukaisten painokerrotoimien mukaisesti. Lisäksi painokerroin laskettaisiin erikseen koskien 80-vuotta täyttäneitä ilman parisuhdetta eläviä henkilöitä.

3 momentissa säädettäisiin sosiaalihuollon rahoituksen perustana olevista ikäluokista ja tarvetekijöistä, jotka eivät sisällä yksittäisiä sairauksia. Ehdotetuista tarvetekijöistä ainoastaan alle 55-

vuotiaat työkyvyttömät henkilöt on huomioitu nykyisin voimassa olevassa laissa kunnan peruspalvelujen valtionosuudeksi 7 pykälässä. Työkyvyttömyyseläke selittää voimakkaasti sosiaalihuollon palvelujen käyttöä, mutta tarvetekijöinä ehdotetaan huomioitavaksi myös muita sosioekonomisia tekijöitä. Kaikkiaan sosiaalihuollon kustannukset muodostuvat hyvin erilaisista palveluista, kuten sosiaalitoimen asumispalveluista, lastensuojelusta, vammaispalveluista ja päihdehuollosta. Myös sosiaalihuollon palvelujen käytössä iällä on suuri merkitys, sillä lähes 50 prosenttia ehdotetuista sosiaalihuollon tarvetekijöistä määräytyisi iän perusteella. Sosiaalihuollon rahoituksen tarvetekijöinä ehdotetaan huomioitavaksi henkilöt, jotka eivät 20 vuotta täytettyään ole suorittaneet perusasteen jälkeistä tutkintoa. Lisäksi tarvetekijöinä ehdotetaan huomioitaviksi maakunnassa asuvat henkilöt, jotka saavat toimeentulotukea tai jotka eivät työikäisinä ole työelämässä, kuten kotiäidit ja vangit.

10 § Sosiaali- ja terveydenhuollon tarvekerroin. Edellä 8 ja 9 pykälässä ehdotettujen tietojen perusteella jokaiselle maakunnalle laskettaisiin asukaskohtainen sosiaali- ja terveydenhuollon tarvekerroin, joka kuvaisi asukkaiden palvelutarpeita suhteessa maan keskiarvoon. Sosiaali- ja terveydenhuollon tarvekertoimen laskennassa hyödynnettäisiin tietoja väestön ikä- ja sukupuolirakenteesta, sairastavuudesta ja sosioekonomisesta asemasta.

Pykälän 1 momentin mukaisesti ikäluokkiin perustuvan rahoituksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tarvekertoimeen perustuvan rahoituksen tarkoituksena on korvata terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon maakunnalle aiheuttamia kustannuksia. Kullekin maakunnalle muodostuisi vuosittain maakuntakohtainen sosiaali- ja terveydenhuollon tarvekerroin, joka kuvaisi maakunnan palvelutarpeita muihin maakuntiin verrattuna.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeen perusteella määräytyvien laskennallisten kustannusten laskentatapa. Maakunnan asukaskohtainen tarvekerroin määritellään kertomalla eri tekijöiden painotetut kertoimet tekijöiden yleisyydellä maakunnassa, laskemalla nämä painot yhteen ja lopulta jakamalla maakunnan asukasluvulla. Siten sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeiden perusteella määräytyvät laskennalliset kustannukset maakunnalle $i = \text{SOTEKi} * \text{PHHV} * \text{asukasmäärä } i$;

missä

SOTEKi on sosiaali- ja terveydenhuollon tarvekerroin maakunnalle i ,

PHHV on tarvekertoimen perushinta ja

asukasmäärä i on asukasmäärä maakunnassa i .

Laskennassa käytettävässä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käyttöä koskevan tarpeen perushinnasta säädettäisiin vuosittain 23 pykälässä tarkoitettulla valtioneuvoston asetuksella. Momentti vastaa osin nykyisessä laissa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 7 pykälän 6 momentissa säädettyä.

3 momentissa säädettäisiin kulloinkin käytettävästä tilastovuodesta ja käytettävien tilastojen lähteestä. Momentti vastaa osin nykyisessä laissa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 7 pykälän 7 momentissa säädettyä.

11 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin tarkoituksena olisi kannustaa ja tukea maakuntia toteuttamaan monipuolisia ja suunnitelmallisia toimia, jotka kohdistuisivat erityisesti kansansairauksien ehkäisyyn, ikääntyvän väestön toimintakyvyn edistämiseen ja tapaturmien vähentämiseen sekä syrjäytymisen ehkäisyyn ja työllistymisen edistämiseen. Pykälä tulisi sovellettavaksi ensi kerran valtion rahoituksen määräytymisperusteena vuonna 2022.

Maakunnat vastaisivat ehkäisevien palvelujen järjestämisestä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä osana maakunnan toimintaa. Lisäksi maakuntien tehtävänä olisi tarjota tukea ja asiantun-

temusta kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työn tueksi. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen maakunnissa muodostuisi terveydenhuoltolain (1326/2010) 2 luvun mukaisista ehkäisevistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista, joiden toteutus olisi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien vastuulla, strategisesta johtamisesta sekä kunnille annettavasta tuesta.

Väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi vaikuttavia ovat toimet, joilla kavennetaan terveys- ja hyvinvointieroja, vähennetään ennen aikaista kuolleisuutta sekä ylläpidetään työkykyä ja pidennetään työuria. Eniten tutkimusnäyttöä löytyy yksittäisten yksilöön kohdistuvien interventioiden vaikuttavuudesta. Toisaalta hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tiedetään olevan ominaista, että kustannusvaikuttavuuden aikaansaamiseksi tarvitaan usein samanaikaisesti monia eri toimia.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tulisi tavoitella pitkän aikavälin toimia, jotka ovat vaikuttavia. On merkille pantavaa, että terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi lyhyen aikavälin hyötyjä on saavutettavissa vain harvoin. Sosiaali- ja terveydenhuollon prosesseja voidaan kuitenkin kehittää myös lyhyellä aikajänteellä. Tällöin vaikutukset ovat nopeita, mutta suuruudeltaan melko pieniä. Toiminnan sisällöllisillä ja rakenteellisilla muutoksilla voidaan tavoitella suurempia muutoksia, mutta vaikutusten saaminen kestää kauemmin. Näistä syistä tarvitaan eri toimenpiteitä, jotka tähtäävät hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuuden toteutumiseen maakunnissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin uuden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimen määräytymisperusteesta, jonka perusteella kullekin maakunnalle määräytyisi maakuntakohtainen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin.

2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kertoimen lähtökohtana maakunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista prosessi- ja tulosindikaattoreista. Prosessi-indikaattorit koskisivat hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevia maakunnan toimia. Tulosindikaattorit mittaisivat maakunnan väestön hyvinvointia ja terveydentilan muutosta. Prosessi-indikaattoreita painotettaisiin 50 prosenttia ja tulosindikaattoreita 50 prosenttia. Muutokset väestön terveydessä näkyvät indikaattoreissa yleensä hitaammin kuin muutokset prosesseissa, tämä puoltaisi prosessi-indikaattorien painottamista. Toisaalta tulosten tarkastelu on tärkeää, jotta pystytään tarkastelemaan keskeisten terveys- ja sosiaalipoliittisten tavoitteiden toteutumista. Kertoimen käyttöönotto vaiheessa prosessia ja tuloksia koskevien indikaattoreiden samansuuruiset painot ovat perusteltuja, jotta minimoidaan mahdolliset tarkastelun vääristymät. Pyrkimyksenä olisi myös minimoida, ettei yksittäisen indikaattorin merkitys kasvaisi liian suureksi ja mahdollisuudet tulosten manipulointiin. Kun otetaan huomioon myös tuleva asiakkaiden valinnanvapaus ja palvelujen monituottajamalli, on perusteltua pitää tasapainoisesti sekä prosessien että tulosten tarkastelussa.

Momentin mukaisesti indikaattoreissa käytettäisiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, Tilastokeskuksen, työ- ja elinkeinoministeriön sekä väestötietojärjestelmän tilastotietoja. Kerrointa laskettaessa käytettäisiin varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden ja sitä edeltäneen vuoden tilastotietoja, joista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tulosindikaattorissa mitataan muutosta ja siten laskennassa tarvittaisiin useamman vuoden tietoja.

3 momentin mukaisesti indikaattoreista ja kertoimen määräytymisperusteista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Indikaattorit valittaisiin siten, että prosessien mittaamisessa voidaan tulevaisuudessa lisääntyvästi hyödyntää tuotteistettua rekisteritietoa. Indikaattorien valinnassa lähtökohtana olisi, että tiedot ovat saatavilla kaikista maakunnista. Indikaattorien tulisi olla tulevaisuudessa myös muutettavissa, jolloin mahdollisuudet niiden manipulointiin vähenisivät. Tulosindikaattoreiksi valittaisiin sellaisia muuttujia, joilla voidaan perustellusti olettaa olevan yhteys ehkäisevään toimintaan.

Lakiehdotuksen kirjoitushetkellä keväällä 2016 kunnat määrittelevät hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminnan eri tavoin ja sen myötä ne arvioivat myös siihen liittyvät kustannukset hyvin

eri tavoin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on raportoinut terveydenhuollossa terveyden edistämisen hallinnollisiksi menoiksi noin 23 miljoonaa euroa. Äitiys-, lasten- ja perhesuunnittelun neuvolatoiminnan toteutuneet menot vuonna 2013 olivat 120,3 M€. Ehkäisevää työtä tehdään myös muun muassa osana perusterveydenhuollon vastaanottoa, sosiaalihuollon palveluja ja työterveys- huollon palveluja. Tarkempien lukujen määrittäminen edellyttäisi jatkossa yhdenmukaista määrittelyä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluille.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevat kattavimmat tilastoaineistot saadaan lakiehdotuksen kirjoitushetkellä erikoissairaanhoidosta ja muusta laitoshoidosta, mutta niiden laadussa on ongelmia. Suurimmat puutteet ovat sosiaalipalvelujen, toimintakyvyn ja työterveys- huollon tietopohjassa. Ongelmia tuottaa myös sosioekonomisten tietojen rutiininomainen yhdistäminen muihin rekisteritietoihin. Kertoimen kehittämiseksi tulisi tulevaisuudessa tuottaa kriteeristöä erityisesti seuraavilta osa-alueilta: merkittävimpiä kansansairauksien ennaltaehkäisyyn liittyvät indikaattorit, ikääntyvien toimintakyvyn edistämiseen ja tapaturmien vähentämiseen liittyvät indikaattorit sekä syrjäytymisen ja työelämän ulkopuolelle joutumista ehkäisevät sekä työllisyyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät indikaattorit.

Jos kertoimen laskemiseksi tarpeellisia tilastotietoja ei olisi saatavilla 2 momentin mukaiselta ajankaksolta, käytettäisiin kertoimen laskemiseksi uusimpia käytettävissä olevia tietoja. Jos tietoja ei olisi kyseessä olevan maakunnan osalta lainkaan saatavilla, kirjattaisiin maakunnalle laskentaa varten alin mahdollinen arvo. Tämä kannustaisi maakuntia panostamaan tietotuotannon laadun ja raportoinnin kehittämiseen ja ajantasaiseen tuottamiseen.

Maakuntien valtion rahoituksesta noin 1 prosentti perustuisi hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

12 § Asukastiheyskerroin. Asukastiheyskerroimen perusteella määriteltyjen laskennallisten kustannusten tarkoituksena on korvata harvasta asutuksesta maakunnalle aiheutuvia kustannuksia. Asukastiheyskerrointa käytettäisiin maakuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen laskennallisen rahoituksen määräytymisperusteena. Pykälä vastaa nykyisen lain kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1704/2009) 12 pykälä, mutta pykälässä ei esitetä säädettäväksi kertoimen enimmäisrajaa. Maakuntien osalta enimmäisrajaa ei voitaisi katsoa olevan tarkoituksenmukainen, sillä se voisi kohdistua vain harvoihin maakuntiin ja vaikutus voisi näiden maakuntien osalta olla merkittävä. Laskennassa käytettäisiin Tilastokeskuksen yleisiä väestö- ja pinta-alatilastoja.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin uuden asukastiheyskerroimen määräytymisperusteesta, jonka perusteella kullekin maakunnalle määräytyy maakuntakohtainen asukastiheyskerroin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maakunnalle asukastiheyskerroimen perusteella määräytyvien laskennallisten kustannusten laskentatapa. Kertoimen perushinnasta säädettäisiin 23 pykälän nojalla vuosittain valtioneuvoston asetuksella. Maakuntien valtion rahoituksesta noin 1 prosentti perustuisi asukastiheyteen.

13 § Vieraskielisyyskerroin. Vieraskielisyyskerroimen tarkoituksena on korvata vieraskielisten asukkaiden maakunnalle aiheuttamia kustannuksia. Vieraskielisyyskerrointa käytettäisiin maakuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen laskennallisen rahoituksen määräytymisperusteena. Pykälä vastaisi yleiseltä periaatteeltaan nykyisen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 9 pykälää, mutta kertoimen laskentatapa ehdotetaan säänneltäväksi yksinkertaisemmin vastaavalla tavalla kuin asukastiheyskerrointa laskettaessa.

Pykälän 1 momentin nojalla maakunnan vieraskielisyyskerroin laskettaisiin jakamalla maakunnan vieraskielisten asukkaiden osuus vastaavalla koko maan keskimääräisellä vieraskielisten asukkaiden osuudella. Kerrointa laskettaessa käytetään väestötietojärjestelmän tietoja vieraskielisten määrästä

varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneeltä vuodelta. Vieraskielisten lukumäärässä ei otettaisi huomioon ruotsin- ja saamenkielisiä asukkaita, mutta huomioitaisiin kaikki ikäluokat.

Vieraskielisyyskerroin maakunnalle i:

$$VKK_i = \frac{\text{vieraskielkm } i}{\text{asukasmäärä } i} / \frac{\text{vieraskielkm maassa}}{\text{asukasmäärä maassa}}$$

missä

vieraskielkm maassa on vieraskielisten lukumäärä koko maassa

asukasmäärä maassa on asukasmäärä koko maassa

vieraskielkm i on vieraskielisten lukumäärä maakunnassa i

asukasmäärä i on asukkaiden lukumäärä maakunnassa i.

Vieraskielisyyden perusteella määräytyvät laskennalliset kustannukset maakunnalle i

= PH VIERK * VKK i * asukasmäärä i

missä

PH VIERK on vieraskielisyyden perushinta,

VKK i on vieraskielisyyskerroin maakunnalle i ja

asukasmäärä i on asukkaiden lukumäärä maakunnassa i.

Pykälän 2 momentin mukaan vieraskielisyyden perusteella määräytyvä maakunnan laskennallinen rahoitus laskettaisiin kertomalla asukasta kohden määritelty vieraskielisyyden perushinta maakunnan asukasmäärällä ja vieraskielisyyskerroimella. Vieraskielisyyskerroimen perushinnasta säädetäisiin 23 pykälän nojalla vuosittain valtioneuvoston asetuksella. Vieraskielisyyskerroimen perusteella muodostuisi noin 1 prosentti maakuntien valtion rahoituksesta.

4 luku Maakuntien muiden tehtävien rahoitus

14 § Asukaskohtainen perushinta. Perushinta olisi maakunnan laskennallisten kustannuksien ja määräytymisperusteiden asukaskohtainen hinta tai peruste, ja se olisi siten laissa maakunnan muiden kuin ehdotetun lain 3 luvussa tarkoitettujen tehtävien valtionosuuden osan laskennan lähtökoh- ta. Esityksen mukaisesti maakuntien muiden tehtävien rahoitukseen ei liittyisi valtion rahoituksen laskennassa erillisiä kertoimia. Pykälässä tarkoitettu perushinta muodostettaisiin maakunnalle ehdo- tetun lain 3 pykälässä tarkoitettujen lakisääteisten tehtävien hoitoon, joita olisivat lakiehdotuksen kirjoitusvaiheessa erityisesti pelastustoimen tehtävät. Perushinnan muodostamisessa ennen lain so- veltamista huomioitaisiin maakunnille nykyisiltä maakuntien liitoilta, aluehallintovirastoilta ja elin- keinokeskuksilta siirtyvien tehtävien kustannukset. Perushinnat ja valtion rahoitus tarkistettaisiin toteutuneiden kustannusten mukaisiksi.

Pykälä vastaisi nykyisen lain kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1704/2009) 4 pykälän 2)- kohtaa sekä 54 ja 57–59 pykälässä säädettyä. Laissa tarkoitetuista perushinnoista säädetäisiin vuo- sittain ehdotetun lain 23 pykälän nojalla valtioneuvoston asetuksella.

5 luku Valtion rahoituksen hallinnointi, myöntäminen ja maksaminen

15 § Valtion rahoituksen hallinnointi. Pykälän 1 momentin nojalla valtiovarainministeriö valmiste- lisi yhteistoiminnassa maakunnan lakisääteisistä tehtävistä vastaavien ministeriöiden kanssa maa- kunnan lakisääteisten tehtävien muutosten vaikutukset valtion rahoituksen perusteisiin valtion talo-

usarvion valmistelua varten. Säännös vastaisi nykyisen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 46 pykälää.

Ehdotettavan pykälän 2 momentin nojalla lain 3 pykälässä säädettyjen rahoituksen kohdentamisperusteiden prosenttiosuudet, lain 8 pykälän 4 momentissa säädettyt tehtäväkohtaiset painot, 9 pykälässä säädettyt ikäryhmien ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käyttöä koskevien kustannustekijöiden painokertoimet sekä 11 pykälässä säädettyjen indikaattoreiden painoarvot tarkistettaisiin määräajoin vähintään 4 vuoden välein lain voimaantulo vuoden jälkeen. Säännös vastaisi periaatteella nykyisen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 7 pykälän 5 momenttia, joka koskee ainoastaan sairastavuuskertoimen kustannustekijän painokertoimen tarkistamista. Periaatetalla kaikkien valtion rahoituksen määräytymisessä ja kohdentamisessa käytettävien laskentaperusteiden suhdetta on kuitenkin syytä arvioida säännöllisin väliajoin, mistä johtuen ehdotettava säännös olisi soveltamisalaltaan selvästi aiempaa laajempi. Kun kyse on uudesta valtion rahoituksen mallista, uusista rahoituksen määräytymisperusteista ja myös uudenlaisesta hallinnollisesta toimintamallista, on perusteltua toteuttaa tarkistus neljän vuoden välein. Tämä aikataulutusta mahdollistaisi tarkistusten huomioimisen hallituskausittain, jolloin olisi mahdollisuus arvioida rahoitusmallia suhteessa julkistalouden kokonaisuuteen.

16 § Valtion rahoituksen myöntäminen ja maksaminen. Pykälä vastaa asiasisällöltään nykyisen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 48–49 pykälää. Valtiovarainministeriö päättäisi maakunnan valtionosuudesta varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä.

2 momentissa säädettäisiin valtionosuuksien maksamisesta keskitetysti Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta, josta on säädetty valtioneuvoston asetuksella Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta (229/2009). Valtionosuudet maksettaisiin maakunnille varainhoitovuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä, viimeistään kuukauden 11 päivänä. Valtiovarainministeriö lähettäisi palvelukeskukselle tiedoksi 1 momentin mukaiset valtion rahoitusta koskevat päätökset.

17 § Laskuvirheen oikaisu. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi laskuvirheen oikaisusta ja se vastaa nykyisen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 50 pykälää. Säännöksen perusteella voitaisiin oikaista valtion rahoitusta koskevan päätöksen laskuvirhe. Säännös koskisi päätösten lisäksi myös muita valtion rahoitusta koskevaa maksamista koskevia tietoja, eikä laskuvirheen edellytettäisi olevan ilmeinen. Valtion rahoitusta koskevaa päätöstä koskeva virhe voitaisiin korjata myös, vaikka korjaaminen johtaisi asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen ja vaikka virhe ei olisi aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä. Menettely poikkeaisi hallintolain (434/2003) 51 pykälässä säännellystä kirjoitusvirheen korjaamisesta siltä osin, että se koskisi myös muita kuin päätöksiä eikä laskuvirheen edellytettäisi olevan ilmeinen.

18 § Saamatta jääneen etuuden suorittaminen. Pykälä vastaa nykyisen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 51 pykälää. Pykälän nojalla maakunnalla olisi oikeus saada uusien tietojen perusteella saamatta jäänyt valtion rahoitus. Merkitykseltään vähäisiä etuuksia ei tarvitsisi välttämättä suorittaa ja kaikissa tapauksissa maksu voitaisiin myöhentää seuraavan vuoden valtionosuuksien yhteydessä suoritettavaksi.

19 § Perusteettoman edun palauttaminen. Pykälä vastaa nykyisen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 52 pykälää. Pykälän mukaan valtiovarainministeriön olisi määrättävä perusteeton etu palautettavaksi, jos se ei olisi vähäinen tai edunsaajan kannalta kohtuuton. Palautettava etuus saataisiin vähentää myös myöhemmistä suorituksista.

20 § Suoritusvelvollisuuden raukeaminen. Pykälä vastaa nykyisen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 53 pykälää. Edellä 18–19 pykälässä tarkoitettu etuuden suorittamisvelvollisuus raukeaisi viiden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jona etuus olisi tullut suorittaa tai on suoritettu.

6 luku Erinäiset säännökset

21 § Valtion rahoituksen määräytyminen siirrettäessä kunta toiseen maakuntaan. Pykälä vastaa osin nykyisen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 62 pykälää. Siirrettäessä maakunnan osa toiseen maakuntaan valtion rahoitus laskettaisiin siten, että maakuntajaon muutoksen voimaantulovuonna laajentuva maakunta saisi siirtyvän asukasmäärän mukaisen osan valtionosuudesta, jonka supistuva maakunta olisi saanut, jos maakuntajaon muutosta ei olisi tehty. Laajentuva maakunta saisi siten supistuvan maakunnan valtion rahoituksen perusteilla sen valtion rahoituksesta asukasmäärän mukaisen osuuden.

22 § Uhkasakko. Pykälä vastaa osin nykyisen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 63 b pykälää. Ehdotetaan, että laissa säädettäisiin aluehallintoviraston oikeudesta sakkon uhalla määrätä valtion rahoitusta saava maakunta noudattamaan velvoitteitaan, jos maakunta jättää noudattamatta valtion rahoituksen kohteena olevia tehtäviä järjestäessään laissa tai lain nojalla säädetyn tai määrätyn velvoitteen. Ennen velvoitteen määräämistä aluehallintoviraston olisi kuultava kyseistä maakuntaa.

23 § Asetuksenantovaltuus. Pykälässä säädettäisiin, että maakuntaindeksin laskennasta, perushintojen tasosta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tarvekertoimen kustannustekijöiden painokertoimista, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinnasta, kertoimen määräytymisperusteista ja laskennasta sekä laskennassa käytettävistä tilastotiedoista sekä lisäksi asukastiheyskertoimen ja vieraskielisyyskertoimen perushinnoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtiovarainministeriö tuottaisi ja julkaisisi maakuntaindeksin. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin valtion rahoituksen perusteena olevan maakuntien kustannustason tarkistuksen laskennasta.

7 luku Muutoksenhaku

24 § Oikaisumenettely. Pykälä vastaa nykyisen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 64 pykälää. Oikaisua voisi hakea valtionosuuden myöntämisestä koskevaan päätökseen. Oikaisuvaatimusaika olisi kolme kuukautta päätöksestä tiedon saamisesta ja se olisi tehtävä valtiovarainministeriölle kirjallisesti. Päätökseen olisi liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

25 § Muutoksenhaku. Pykälä vastaa nykyisen kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 65 pykälää. Pykälän mukaan oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta hallintolainkäyttölain (586/1996) 6 a ja 7 pykälän mukaisesti hallintovalituksella. Muihin päätöksiin ei saisi hakea muutosta valittamalla.

8 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

26 § Voimaantulo. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2019 alusta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerrointa koskevaa 11 pykälää sovellettaisiin kuitenkin vasta vuoden 2022 alusta. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen valtionosuuden myöntämiseksi ja maksamiseksi varainhoitovuodelle 2019.

27 § *Valtion rahoituksen määräytyminen vuonna 2019.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että valtion rahoitus vuonna 2019 vastaisi siten kuin ehdotetun lain 3 pykälän 1 momentissa säädettäisiin maakuntien lakisääteisistä tehtävistä aiheutuvia kustannuksia. Rahoituksen taso määritettäisiin uusimpien käytössä olevien vuoden 2016 kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösten mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen menojen perusteella täydennettynä maakuntien muiden lakisääteisten tehtävien kustannuksilla ja tarkistettuna kustannustason arvioitua muutosta vastaavasti vuoden 2019 tasolle. Kustannustason muutosta kuvaava maakuntien peruspalvelujen hintaindeksi määritettäisiin erottamalla kuntien peruspalvelujen hintaindeksistä maakuntiin siirtyvät sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät ja täydentämällä tätä maakunnille siirtyvillä muilla tehtävillä.

2 momentissa säädettäisiin valtion rahoituksen kohdentamisesta kullekin maakunnalle sillä yhteismäärällä, joka aiheutuisi kustannuksina kyseisen maakunnan alueen kunnille lakisääteisistä tehtävistä.

28 § *Valtion rahoituksen määräytyminen vuosina 2020–2023.* Pykälässä säädettäisiin maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen valtion rahoituksesta siirtymävaiheessa vuosina 2020–2023. Tarkoituksena on, että siirtymäkauden aikana maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä siirryttäisiin asteittain menoperusteisesta rahoituksesta ehdotettavan lain mukaisten uusien määräytymisperusteiden mukaan määräytyvään valtion rahoitukseen.

Valtion rahoitus vastaisi maakuntien lakisääteisistä tehtävistä aiheutuvia kustannuksia. Ensimmäiset tiedot maakuntien kustannusrakenteesta ja toteutuneista kustannuksista saadaan vuoden 2019 tilinpäätösten valmistumisen jälkeen vuonna 2020. Valtion rahoituksen taso määritettäisiin uusimpien käytössä olevien kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösten mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen menojen perusteella täydennettynä maakuntien muiden lakisääteisten tehtävien kustannuksilla.

Maakuntien kustannuskehitystä tarkistettaisiin vuosittain valtiovarainministeriön tuottamalla maakuntaindeksillä, joka ottaisi huomioon oikeassa suhteessa työvoimakustannuksissa, tavaroiden ja palvelujen hankinnoissa ja muissa menoissa tapahtuneet hintojen muutokset.

Pykälän 1 momentin nojalla valtion rahoitus kullekin maakunnalle määräytyisi vuonna 2020 siten, että rahoituksesta 80 prosenttia määräytyisi maakunnan lakisääteisten palvelutehtävien järjestämisestä aiheutuvien kustannusten perusteella ja 20 prosenttia lain 3 ja 4 luvussa säädettyjen laskennallisten kustannusten perusteella ottaen huomioon 5 §:ssä säädetty kustannuspohjan ja valtion rahoituksen tason muutos. Maakuntien palvelutehtävistä aiheutuvien kustannusten määrittelyssä käytettäisiin uusimpia käytettävissä olevia kustannustietoja. Valmisteluvaiheessa keväällä 2016 näiden tietojen arvioidaan olevan vuotta 2017 koskevia kustannustietoja. Valtion rahoitus kullekin maakunnalle määräytyisi vuonna 2021 vastaavasti siten, että rahoituksesta 60 prosenttia määräytyisi maakunnan lakisääteisten palvelutehtävien järjestämisestä aiheutuvien kustannusten perusteella ja 40 prosenttia tämän lain 3 ja 4 luvussa säädettyjen laskennallisten kustannusten perusteella ottaen huomioon 5 §:ssä säädetty kustannuspohjan ja valtion rahoituksen tason muutos. Kustannustietoina arvioidaan käytettävän vuotta 2018 koskevia kustannustietoja.

Valtion rahoitus kullekin maakunnalle määräytyisi vuonna 2022 vastaavasti siten, että rahoituksesta 40 prosenttia määräytyisi maakunnan lakisääteisten palvelutehtävien järjestämisestä aiheutuvien kustannusten perusteella ja 60 prosenttia tämän lain 3 ja 4 luvussa säädettyjen laskennallisten kustannusten perusteella ottaen huomioon 5 §:ssä säädetty kustannuspohjan ja valtion rahoituksen tason muutos. Kustannustietoina arvioidaan käytettävän vuotta 2019 koskevia kustannustietoja. Valtion rahoitus kullekin maakunnalle määräytyisi vuonna 2023 vastaavasti siten, että rahoituksesta 20 prosenttia määräytyisi maakunnan lakisääteisten palvelutehtävien järjestämisestä aiheutuvien kustannusten perusteella ja 80 prosenttia tämän lain 3 ja 4 luvussa säädettyjen laskennallisten kustan-

nusten perusteella ottaen huomioon 5 §:ssä säädetty kustannuspohjan ja valtion rahoituksen tason muutos. Kustannustietoina arvioidaan käytettävän vuotta 2020 koskevia kustannustietoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtion rahoituksen tarkistuksen vuotuiseksi enimmäismääräksi 50 euroa maakunnan asukasta kohden. Lisäksi säädettäisiin, ettei valtion rahoitus voisi laskea vuosittain enempää kuin 200 euroa maakunnan asukasta kohden. Tarkoituksena on varmistaa siirtymäkauden aikana, etteivät rahoituksen määräytymisperusteiden vuotuiset muutokset missään maakunnassa johtaisi perusteettoman suuriin valtion rahoituksen korotuksiin tai vastaavasti kohtuuttoman suuriin rahoituksen pienennyksiin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että valtion rahoituksen vuotuista tarkistamista rajattavaksi ehdotuksen 6 pykälän 2 momentissa säädettävällä tavalla siten, että laskennan pohjana olevista toteutuneista kustannuksista ja niiden kasvusta otettaisiin huomioon vain osa. Tämä osa vastaisi lain 5 pykälän 1 momentissa tarkoitettujen käyttökustannusten vuosittaista kasvua enintään prosenttimäärällä, joka olisi maakuntaindeksin toteutunut muutos lisättynä 0,5 prosenttiyksiköllä. Säännös on keskeisen tärkeä lakiehdotuksen tavoitteena olevan julkisen talouden kestävyysvajeen korjaamiseksi. Tästä syystä säännöstä tulisi soveltaa jo siirtymäaikana 2020–2023 mahdollisimman kattavasti eikä pelkästään siihen valtion rahoituksen osuuteen, joka määräytyisi ehdotettavan lain 3 ja 4 luvussa säädettyjen laskennallisten kustannusten perusteella. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan selvyysvuoksi säädettäväksi erikseen, että lain 6 pykälän 2 momenttia sovellettaisiin valtion rahoituksen kokonaistason määrittämiseen vuosina 2020–2023.

29 § Valtion rahoituksen tasoa koskeva poikkeussäännös vuosina 2019–2021. Pykälän mukaan valtion rahoituksen tarkistus tehtäisiin siirtymäajalla vuosina 2019–2021 siten, että maakuntien toteutuneita käyttökustannuksia ei otettaisi huomioon täysimääräisesti vaan huomioimalla enintään uuden maakuntaindeksin toteutunutta muutosta lisättynä 1 prosenttiyksiköllä vastaava vuosittainen kasvu. Säännöksen taustalla olisivat lakiehdotuksen 6 pykälän 2 momentin osalta esitetyt perusteet. Koska kyse on vuodesta 2019 alkaen uudeltaisesta rahoitusjärjestelmästä perustuslaissa säädettyjen peruspalvelujen rahoitukseen ja koska vuosina 2019–2023 siirrytään asteittain uuden rahoitusjärjestelmän mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen, olisi perusteltua huomioida maakuntien toteutuneista käyttökustannuksista suurempi osuus. Lisäksi olisi tarpeen huomioida, että maakuntien rahoituksen määrittelyssä ja tarkistuksissa käytetään vuosina 2019–2021 kuntien toimintaan liittyvää tietoaineistoa ja maakuntien käyttötalo-ustietoja pystytään täysimääräisesti käyttämään vasta koskien varainhoitovuotta 2022.

Maakuntien rahoituslaki

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain mukaisesti myönnetään valtion rahoitus maakunnille niiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien kustannusten kattamiseksi. Maakuntien tehtävistä säädetään tarkemmin maakuntalain (/) 2 luvun 6 §:ssä.

Tätä lakia ei sovelleta Ahvenanmaalla.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan jäljempänä:

- 1) *maakunnalla* maakuntalain (/) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettua maakuntaa;
- 2) *perushinnalla* maakunnan valtion rahoituksen perusteena olevien laskennallisten kustannusten perusteena käytettävää asukaskohtaista laskennallista perustetta tai määrätymisperusteiden asukaskohtaista hintaa;
- 3) *maakuntaindeksillä* indeksiä, joka lasketaan käyttäen yleisen ansiotasoindeksin, kuluttajahintaindeksin ja maakuntatyönantajan sosiaaliturvamaksujen vuotuista muutosta.
- 4) *varainhoitovuodella* sitä kalenterivuotta, jolle valtion rahoitus myönnetään;
- 5) *asukastiheydellä* maakunnan asukasmäärää maanelökilometrillä varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopussa;
- 6) *vieraskielisellä* henkilöllä, joka on ilmoittanut väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 3 §:ssä tarkoitettuun väestötietojärjestelmään äidinkielekseen muun kielen kuin suomen, ruotsin tai saamen kielen;
- 7) *työkyvyttömällä* henkilöllä, joka saa työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain (568/2007) 12 §:n, työntekijän eläkelain (395/2006) 35 §:n, julkisten alojen eläkelain (81/2016) 32 §:n tai yrittäjän eläkelain (1272/2006) 32 §:n mukaisesti;
- 8) *alimman koulutuksen suorittaneella* henkilöllä, jolla ei ole perusasteen opetuksen jälkeistä tutkintoa;
- 9) *ei-työllisellä* henkilöllä, joka saa työttömyysturvalain (1290/2002) 2 §:ssä tarkoitettua etuutta tai saa laissa lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996) 2 §:n 3) -kohdassa tarkoitettua lasten kotihoidon tukea tai on vankeuslaissa (767/2005) tarkoitettu vanki tai suorittaa asevelvollisuuslaissa (1438/2007) 2 §:n 2 momentin mukaista varusmiespalvelusta tai on siviilipalvelusvelvollinen siviilipalveluslain (1446/2007) 2 §:n 1)-kohdan mukaisesti tai on päätoiminen opiskelija opintotukilain (65/1994) 1 §:n mukaisesti tai on oppivelvollinen perusopetuslain (628/1998) 25 §:n mukaisesti tai ei muista syistä johtuen ole työmarkkinoiden käytettävissä;
- 10) *ei-parisuhteessa olevalla* henkilöllä, jonka siviilisäädyksi on väestötietojärjestelmään kirjattu muu kuin avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 5 kohdan mukaisesti; sekä
- 11) *toimeentulotuen asiakkaalla* henkilöllä, joka saa toimeentulotukea toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 2 §:n mukaisesti.

2 luku

Valtion rahoituksen periaatteet

3 §

Valtion rahoitus maakunnille

Maakunnille myönnetään valtion rahoitusta asukaskohtaisesti suoritettavan osuuden ja palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden perusteella siten kuin jäljempänä tarkemmin säädetään. Asukaskohtaisesti suoritettavan osuuden painoarvo valtion rahoituksessa on 10 prosenttia, palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden osuuden painoarvo on 89 prosenttia ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painoarvo on 1 prosentti.

Kullekin maakunnalle myönnetään valtion rahoituksena euromäärä, joka saadaan laskettaessa yhteen 8 §:ssä tarkoitetut sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset ja 14 §:ssä tarkoitetut muiden tehtävien laskennalliset kustannukset.

Valtio voi myöntää maakunnalle lyhytaikaista lainaa tai valtioneuvoston määräämiä lainoja siten kuin siitä erikseen säädetään.

4 §

Maakunnan päätösvalta rahoituksen käytössä

Maakunta päättää itsehallintonsa nojalla saamansa valtion rahoituksen kohdentamisesta tehtäviensä hoitamiseen.

Maakunnalla on oikeus periä asiakas- ja käyttömaksuja järjestämiensä palvelujen käytöstä siten kuin siitä erikseen säädetään sekä päättää maksutulojen käytöstä.

Maakunnan investointien rahoituksesta säädetään tarkemmin maakuntalain (xx/xxxx) 12 §:ssä.

5 §

Valtion rahoituksen perusteena olevat kustannukset

Valtion rahoituksen perusteena käytetään maakuntien toteutuneita käyttökustannuksia, joista on vähennetty maakuntien perimät asiakas- ja käyttömaksut.

Maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos otetaan huomioon valtion rahoituksen laskennallisten kustannusten tarkistuksessa, jos se aiheutuu asianomaista tehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta.

6 §

Valtion rahoituksen tarkistaminen

Valtion rahoituksen varainhoitovuotta koskeva taso määräytyy vuosittain tarkistamalla 8, 10–14 §:ssä tarkoitettujen laskennallisten kustannusten perusteet ottaen huomioon uusimmat tiedot toteutuneista kustannuksista sekä arvioitu maakuntien perimien asiakas- ja käyttömaksujen yhteismäärä.

Toteutuneet kustannukset huomioidaan siihen määrään asti, että lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettujen käyttökustannusten vuosittainen kasvu vastaa enintään prosenttimäärää, joka on maakuntaindeksin toteutunut muutos lisätynä 0,5 prosenttiyksiköllä. Toteutuneet kustannukset otetaan huomioon edellä säädetyn ylittävältä osalta, mikäli se on välttämätöntä peruspalvelujen saatavuuden turvaamiseksi tai kustannukset johtuvat edellä 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin. Peruspalvelujen saatavuuden turvaamisen arvioinnissa otetaan huomioon peruspalvelujen saatavuuden toteutunut kehitys ja arviot saatavuuden ongelmista sekä maakuntien mahdollisuudet toteuttaa taloutensa ja toimintansa muutoksia.

Valtion rahoituksen tarkistuksessa huomioidaan arvioitu kustannustason muutos, joka määräytyy maakuntaindeksin mukaisesti.

Maakunnan perimien asiakas- ja käyttömaksujen yhteismäärä tarkistetaan vuosittain ottamalla huomioon uusimmat käytössä olevat tiedot toteutuneista maakunnan asiakas- ja käyttömaksutuloista sekä siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 2 §:n 2 momentissa säädetään.

7 §

Taloudellisissa vaikeuksissa olevan maakunnan valtion rahoitus

Maakunnalle voidaan maksuvalmiusongelmien korjaamiseksi varten myöntää valtion laina tai valtiontakaus.

Jos maakunnan taloudelliset vaikeudet ovat pitkäkestoisia ja uhkaavat vaarantaa maakunnan taloudelliset sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseen liittyvät edellytykset selvitä tehtävistään eikä 1 momentissa tarkoitettua lainaa tai takausta voida pitää riittävänä tai tarkoituksenmukaisena keinona maakunnan taloudellisten ongelmien ratkaisemiseksi, voidaan valtion varoista myöntää maakunnalle valtionavustusta valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti, jos sitä voidaan pitää välttämättömänä maakunnan järjestämien palvelujen turvaamiseksi.

3 luku

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien rahoitus

8 §

Maakunnan laskennallinen valtion rahoitus

Maakunnan tehtävien laskennallinen rahoitus muodostuu laskemalla yhteen tulot, jotka saadaan kertomalla asukaskohtainen sosiaali- ja terveydenhuollon perushinta maakunnan asukasmäärällä ja sosiaali- ja terveydenhuollon ikäryhmäkohtaiset perushinnat maakunnan ikäryhmittäisillä väestömäärillä.

Laskennallisen rahoituksen perushinnat määrätään erikseen seuraaville ikäryhmille:

- 1) 0–5-vuotiaat;
- 2) 6-vuotiaat;
- 3) 7–12-vuotiaat;
- 4) 13–15-vuotiaat;
- 5) 16–18-vuotiaat;
- 6) 19–64-vuotiaat;
- 7) 65–74-vuotiaat;
- 8) 75–84-vuotiaat; ja
- 9) 85 vuotta täyttäneet.

Edellä 1 momentissa saatuun summaan lisätään maakunnan terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon palvelujen käyttöä kuvaavien tarvetekijöiden, vieraskielisyyden ja asukastiheyden perusteella sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen määritelty laskennallinen rahoitus.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ikäryhmiin ja palvelujen käyttöä kuvaaviin tarpeisiin perustuvan rahoituksen määräytymisessä käytetään seuraavia tehtäväkohtaisia painoja:

Terveydenhuolto	58,02 prosenttia;
Vanhustenhuolto	22,19 prosenttia; ja
Sosiaalihuolto	19,80 prosenttia.

9 §

Ikäryhmien ja palvelujen käyttöä kuvaavien tarvetekijöiden painokertoimet

Terveydenhuolto jakautuu seuraaviin tarvetekijöihin, joiden painokertoimet ovat:

Ikäryhmät:

ikä 0–5-vuotiaat	0,66
ikä 6-vuotiaat	0,42
ikä 7–12-vuotiaat	0,58
ikä 13–15-vuotiaat	0,82
ikä 16–18-vuotiaat	0,61
ikä 19–64-vuotiaat	0,25
ikä 65–74-vuotiaat	0,61
ikä 75–84-vuotiaat	0,88
85 vuotta täyttäneet	1,20

Palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät:

diabetes	0,54
epilepsia	0,93
psykoosit	6,50
reuma	0,80
keuhkoastma	0,45
verenpainetaudit	0,34
sepelvaltimotauti	0,72
Crohnin tauti	0,81
dementia	0,67
syövät	2,87
neurologiset taudit	1,08
sydämen rytmihäiriöt	1,10
työkyvytön ja alle 55-vuotiaat	3,32
alin koulutus ja 20 vuotta täyttäneet	0,16
ei-työllinen ja 18–64-vuotiaat	0,45
ei parisuhteessa ja 80 vuotta täyttäneet	0,30

nainen 0,15

Vanhustenhuolto jakautuu seuraaviin tarvetekijöihin, joiden painokertoimet ovat:

Ikäryhmät:

ikä 65–74-vuotta 0,01
ikä 75–84-vuotta 0,43

Palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät:

diabetes 0,21
epilepsia 1,04
psykoosit 2,05
dementia 3,67
neurologiset taudit 1,36
sydämen rytmihäiriöt 0,37
nainen ja 85 vuotta täyttäneet 2,79
mies ja 85 vuotta täyttäneet 1,68
ei parisuhteessa ja 80 vuotta täyttäneet 0,94

Sosiaalihuolto jakautuu seuraaviin tarvetekijöihin, joiden painokertoimet ovat:

Ikäryhmät:

ikä 0–5-vuotiaat 0,62
ikä 6-vuotiaat 0,78
ikä 7–12-vuotiaat 1,41
ikä 13–15-vuotiaat 3,99
ikä 16–18-vuotiaat 3,61
ikä 19–64-vuotiaat -0,1
ikä 65–74-vuotiaat 0,58
ikä 75–84-vuotiaat 1,26
ikä 85 vuotta täyttäneet 3,48

Palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät:

työkyvytön ja alle 55-vuotiaat 11,28
alin koulutus ja 20 vuotta täyttäneet 0,77
toimeentulotuen asiakas 0,97
ei työllinen ja 18–64-vuotiaat 0,65

10 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon tarvekerroin

Valtion rahoituksen sosiaali- ja terveydenhuollon tarvekerroin lasketaan 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen tehtäväkohtaisten painojen ja 9 §:ssä tarkoitettujen palvelujen käyttöä kuvaavien tarvetekijöiden perusteella.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tarvekertoimen perusteella määräytyvät laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käyttöä kuvaavan tarpeen perushinta maakunnan asukasmäärällä ja maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tarvekertoimella.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tarvekerrointa määriteltäessä käytetään 9 §:ssä mainituista terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon tarvetekijöistä Eläketurvakeskuksen, Kansaneläkelaitoksen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä Tilastokeskuksen tilastotietoja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneeltä vuodelta.

11 §

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen määräytyvä maakunnan rahoitus lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta maakunnan asukasluvulla sekä maakunnalle määritellyllä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimella.

Maakunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin määritellään maakunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa kuvaavien indikaattoreiden, joiden paino kertoimen laskemisessa on 50 prosenttia, sekä toiminnan tulosta kuvaavien indikaattoreiden, joiden paino kertoimen laskemisessa on 50 prosenttia, perusteella.

Kerrointa laskettaessa käytetään väestötietojärjestelmän tietoja asukasmääristä sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, Tilastokeskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön tilastotietoja varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneeltä vuodelta sekä sitä edeltäneeltä vuodelta. Kertoimen määrittelyssä käytetään viimeisimpiä käytettävissä olevia tietoja. Jos tietoa ei ole lainkaan saatavilla, saa maakunta kyseisen tiedon osalta laskennassa alimman mahdollisen arvon.

12 §

Asukastiheyskerroin

Maakunnan asukastiheyskerroin lasketaan jakamalla koko maan keskimääräinen asukastiheys maakunnan asukastiheydellä. Kerrointa laskettaessa käytetään väestötietojärjestelmän tietoja asukasmääristä varainhoitovuotta edeltävästä vuodenvaihteesta sekä Tilastokeskuksen tietoja maapinta-alasta.

Asukastiheyden perusteella määräytyvä maakunnan rahoitus lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty asukastiheyden perushinta maakunnan asukasmäärällä ja asukastiheyskerroimella.

13 §

Vieraskielisyyskerroin

Maakunnan vieraskielisyyskerroin lasketaan jakamalla maakunnan vieraskielisten asukkaiden osuus vastaavalla koko maan keskimääräisellä vieraskielisten asukkaiden osuudella. Kerrointa laskettaessa käytetään väestötietojärjestelmän tietoja vieraskielisten määrästä varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneeltä vuodelta.

Vieraskielisyyden perusteella määräytyvä maakunnan laskennallinen rahoitus lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty vieraskielisyyden perushinta maakunnan asukasmäärällä ja vieraskielisyyskerroimella.

4 luku

Maakuntien muiden tehtävien rahoitus

14 §

Asukaskohtainen perushinta

Maakunnan muiden kuin edellä 3 luvussa säädettyjen tehtävien rahoitus lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty maakuntien muiden tehtävien perushinta maakunnan asukasmäärällä.

5 luku

Valtion rahoituksen hallinnointi, myöntäminen ja maksaminen

15 §

Valtion rahoituksen hallinnointi

Valtiovarainministeriö valmistelee yhteistoiminnassa maakunnan lakisääteisistä tehtävistä vastaavien ministeriöiden kanssa maakunnan lakisääteisten tehtävien muutosten vaikutukset valtion rahoituksen perusteisiin valtion talousarvion valmistelua varten.

Edellä 3 §:n 1 momentissa säädettyjen rahoituksen kohdentamisperusteiden prosenttiosuudet, 8 §:n 4 momentissa säädettyjen tehtäväkohtaiset painot, 9 §:n kustannustekijöiden painokerroimet ja 11 §:n 2 momentissa säädettyjen indikaattoreiden painoarvot tarkistetaan määräajoin vähintään 4 vuoden välein lain voimaantulovuoden jälkeen.

16 §

Valtion rahoituksen myöntäminen ja maksaminen

Valtiovarainministeriö myöntää maakunnalle valtion rahoituksen hakemusta viimeistään varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa valtion rahoituksen maakunnalle varainhoitovuoden alusta kuukausittain yhtä suurina erinä, viimeistään kuukauden 11 päivänä. Valtiovarainministeriö toimittaa palvelukeskukselle 1 momentissa tarkoitettujen euromäärien maksamista varten tarpeelliset tiedot.

17 §

Laskuvirheen oikaisu

Valtiovarainministeriö voi itse tai hakemuksen perusteella oikaista tässä laissa tarkoitetuissa päätöksissä ja tiedoissa olevan laskuvirheen.

18 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen

Jos oikaisuvaatimuksen tekemiselle 24 §:ssä säädetyn määräajan kuluttua ilmenee tietoja, jotka eivät ole olleet aikaisemmin tiedossa ja maakunnalta on tämän vuoksi jäänyt saamatta valtion rahoitusta, joka olisi lain mukaan kuulunut sille, on saamatta jäänyt euromäärä suoritettava maakunnalle. Suoritettavalle määrälle on maksettava korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtion rahoitus olisi tullut maksaa.

Jos saamatta jääneen valtion rahoituksen merkitys on vähäinen ja sen maksamisesta aiheutuvat menot olisivat epäsuhteessa verrattuna asian taloudelliseen merkitykseen, ei rahoitusta kuitenkaan makseta.

Valtiovarainministeriö voi päättää, että saamatta jäänyt valtion rahoitus maksetaan myöhemmin seuraavan valtion rahoituksen yhteydessä.

19 §

Perusteettoman edun palauttaminen

Jos maakunta on saanut perusteettomasti tässä laissa tarkoitettua valtion rahoitusta, on valtiovarainministeriön määrättävä liikaa saatu määrä palautettavaksi. Palautettavasta määrästä peritään korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtion korvaus on maksettu.

Jos palautettava valtion rahoitus on vähäinen taikka jos palauttamista tai koron perimistä on pidettävä kohtuuttomana, voidaan rahoitus jättää määräämättä palautettavaksi.

Valtiovarainministeriö voi päättää, että palautettava rahoitus vähennetään myöhemmin seuraavan valtion rahoituksen yhteydessä.

20 §

Suoritusvelvollisuuden raukeaminen

Velvollisuus suorittaa saamatta jäänyt valtion rahoitus tai palauttaa perusteettomasti saatu rahoitus raukeaa viiden vuoden kuluessa sen varainhoitovuoden päättymisestä, jona valtion rahoitus olisi tullut suorittaa tai on suoritettu.

6 luku

Erinäiset säännökset

21 §

Valtion rahoituksen määräytyminen siirrettäessä kunta toiseen maakuntaan

Jos kunta siirretään toiseen maakuntaan, laajentuvan maakunnan valtion rahoitus lasketaan maakuntaan siirretyn kunnan osalta niiden tietojen perusteella, jotka ovat muutoksen voimaantulovuonna supistuvan maakunnan valtion rahoituksen perusteena.

22 §

Uhkasakko

Jos maakunta on julkisia palvelutehtäviä järjestäessään jättänyt noudattamatta laissa tai lain nojalla säädetyn tai määrätyn velvoitteen, aluehallintovirasto voi, asianomaista maakuntaa kuultuaan, sakon uhalla määrätä maakunnan noudattamaan velvoitetta.

23 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin 8, 10 ja 14 §:ssä säädettyjen perushintojen tasosta. Valtioneuvoston asetuksella säädetään lisäksi tarkemmin 11 § säädetystä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinnasta, kertoimen määräytymisperusteista ja laskennasta sekä laskennassa käytettävistä tilastotiedoista, 12 §:ssä säädetystä asukastiheyden perushinnasta sekä 13 §:ssä säädetystä vieraskielisyyden perushinnasta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua kustannustason tarkistuksen ja 6 §:n 3 momentissa säädetyn maakuntaindeksin laskennasta.

7 luku

Muutoksenhaku

24 §

Oikaisumenettely

Milloin maakunta on tyytymätön valtiovarainministeriön päätökseen valtion rahoituksen myöntämisestä, sillä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä valtiovarainministeriölle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

25 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Muihin kuin 1 momentissa tarkoitettuihin tämän lain nojalla annettuihin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.

8 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

26 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Lain 11 §:ää sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2022.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen valtionosuuden myöntämiseksi ja maksamiseksi maakunnalle varainhoitovuodelle 2019.

27 §

Valtion rahoituksen määräytyminen vuonna 2019

Valtion rahoituksen valtakunnallinen taso vuonna 2019 vastaa siten kuin 3 §:n 1 momentissa säädetään maakuntien lakisääteisten tehtävien järjestämisestä aiheutuvien kustannusten yhteismäärää. Lakisääteisten tehtävien kustannukset otetaan huomioon siten, että lähtökohtana ovat vastaavien tehtävien kustannukset vuonna 2016 tarkistettuna kustannustason arvioitua muutosta vastaavasti siten kuin 6 §:ssä säädetään.

Valtion rahoitus kullekin maakunnalle vastaa asianomaisen maakunnan alueelle kuuluvien kuntien lakisääteisten tehtävien kustannusten yhteismäärää.

28 §

Valtion rahoituksen määräytyminen vuosina 2020–2023

Valtion rahoitus kullekin maakunnalle määräytyy vuonna 2020 siten, että rahoituksesta 80 prosenttia määräytyy edellä 27 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien järjestämisestä aiheutuvien uusimpien käytettävissä olevien kustannusten perusteella ja 20 prosenttia 3 ja 4 luvussa säädettyjen laskennallisten kustannusten perusteella ottaen huomioon 6 §:ssä säädetty tarkistukset. Valtion rahoitus kullekin maakunnalle määräytyy vuonna 2021 vastaavasti siten, että rahoituksesta 60 prosenttia määräytyy maakunnan lakisääteisten tehtävien järjestämisestä aiheutuvien uusimpien käytettävissä olevien kustannusten perusteella ja 40 prosenttia 3 ja 4 luvussa säädettyjen laskennallisten kustannusten perusteella ottaen huomioon 6 §:ssä säädetty tarkistukset. Valtion rahoitus kullekin maakunnalle määräytyy vuonna 2022 vastaavasti siten, että rahoituksesta 40 prosenttia määräytyy maakunnan lakisääteisten tehtävien järjestämisestä aiheutuvien uusimpien käytettävissä olevien kustannusten perusteella ja 60 prosenttia 3 ja 4 luvussa säädettyjen laskennallisten kustannusten perusteella ottaen huomioon 6 §:ssä säädetty tarkistukset. Valtion rahoitus kullekin maakunnalle määräytyy vuonna 2023 vastaavasti siten, että rahoituksesta 20 prosenttia määräytyy maakunnan lakisääteisten tehtävien järjestämisestä aiheutuvien uusimpien käytettävissä olevien kustannusten perusteella ja 80 prosenttia 3 ja 4 luvussa säädettyjen laskennallisten kustannusten perusteella ottaen huomioon 6 §:ssä säädetty tarkistukset.

Edellä 1 momentissa säädetyn maakunnan valtion rahoituksen tarkistuksesta johtuva vuotuinen valtion rahoituksen kasvun enimmäismäärä on 50 euroa kutakin maakunnan asukasta kohden. Vastaavasti valtion rahoituksen taso voi laskea vuosittain enintään 200 € kutakin maakunnan asukasta kohden.

Lain 6 § 2 momenttia sovelletaan valtion rahoituksen kokonaistason määrittämiseen vuosina 2020–2023.

29 §

Valtion rahoituksen tasoa koskeva poikkeussäännös vuosina 2020–2021

Edellä 6 §:n 2 momentin säännöksestä poiketen toteutuneet kustannukset huomioidaan siihen määrään asti, että 5 §:n 1 momentissa tarkoitettujen käyttökustannusten vuosittainen kasvu vastaa enintään prosenttimäärää, joka on maakuntaindeksin toteutunut muutos lisättynä 1 prosenttiyksiköllä.

Annettu Helsingissä XX päivänä XXkuuta 201X

Valtioneuvoston asetus maakunnan toiminnan ja tehtävien rahoituksesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään maakuntien toiminnan ja tehtävien rahoituksesta annetun lain (XXX/201X) nojalla

1 § Maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen perushinnat

Maakuntien toiminnan ja tehtävien rahoituksesta annetun lain 8, 10–13 §:ssä tarkoitetut perushinnat ovat vuonna XXX seuraavat:

<i>Ikäluokat</i>	<i>Euroa</i>
0–5-vuotiaat	XX
6-vuotiaat	XX
7–12-vuotiaat	XX
13–15-vuotiaat	XX
16–18-vuotiaat	XX
19–64-vuotiaat	XX
65–74-vuotiaat	XX
75–84-vuotiaat	XX
85 vuotta täyttäneet	XX
Asukaskohtainen sosiaali- ja terveydenhuollon perushinta	XX
Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käytön perushinta	XX
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta	XX
Asukastiheyden perushinta	XX
Vieraskielisyyden perushinta	XX

2 § Maakunnan muiden lakisääteisten tehtävien rahoituksen perushinnat

Maakuntien toiminnan ja tehtävien rahoituksesta annetun lain 14 §:ssä tarkoitettu perushinta on vuonna XXXX seuraava:

3 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimen määrätymisperusteet

Maakuntien rahoituslain (xx/xxxx) 11 §:ssä tarkoitettua hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerrointa määriteltäessä käytetään maakunnan toimintaprosesseja ja toiminnan tulosta kuvaavia indikaattoreita.

Toimintaa kuvaavina indikaattoreina käytetään seuraavia rekisteriaineistojen tietoja:

- 1) Terveystarkastuksista (äitiys- ja lastenneuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto) poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen
- 2) Elintapaneuvonnan toteutuminen tyyppin 2 -diabeteksen riskitekijät omaaville Käypä hoito -suosituksen mukaisesti
- 3) Päihteiden käytön mini-intervention toteutuminen terveydenhuollon asiakkaille kalenterivuonna
- 4) Tulottomat kotitaloudet, osuus kaikista toimeentulotukea saavista kotitalouksista

- 5) [Pitkäaikais]työttömien toteutuneiden terveystarkastusten 1krt/v osuus suhteessa [pitkäaikais]työttömien kokonaismäärään

Toiminnan tulosta kuvaavina indikaattoreina käytetään seuraavia rekisteriaineistojen tietoja:

- 1) Vammojen ja myrkytysten hoidosta aiheutuvat sairaalahoitojaksot tai sairaalassa hoidetut potilaat
- 2) Kaatumisen tai putoamisen seurauksena aiheutuneet kuolemat
- 3) Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden osuuden väheneminen
- 4) Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16–24-vuotiaiden prosenttiosuus vastaavanikäisestä väestöstä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerrointa määriteltäessä käytetään Kansaneläkelaitoksen kansallisen terveystietokannan (Kanta), Terveystietokannan ja hyvinvoinnin laitoksen perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitusrekisterin (AvoHilmo), hoitoilmoitusjärjestelmän (Hilmo), Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanetin ja toimeentulorekisterin sekä Tilastokeskuksen, työ- ja elinkeinoministeriön ja väestötietojärjestelmän tietoja.

4 § Maakuntaindeksi

Valtiovarainministeriö tuottaa ja julkaisee julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvioesityksen yhteydessä maakuntien toiminnan ja tehtävien rahoituksesta annetun lain 6 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetun maakuntaindeksin.

Hintaindeksi lasketaan uusimmista käytettävissä olevista Tilastokeskuksen julkaisemista yleisestä ansiotasoindeksistä ja kuluttajahintaindeksistä sekä maakuntatyönantajan sosiaaliturvamaksuista, joka sisältää työnantajan sairausvakuutusmaksut, työttömyysvakuutusmaksut, työeläkemaksut ja tapaturmavakuutusmaksut

Maakuntaindeksin painokertoimina yleinen ansiotasoindeksi on 0,45, kuluttajahintaindeksi on 0,40 ja maakuntatyönantajan sosiaaliturvamaksujen muutos 0,15. Maakuntaindeksien painorakenne tarkistetaan valtiovarainministeriön toimesta vähintään joka neljäs vuosi.

5 § Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan X päivänä Xkuuta 201X.

Helsingissä XX päivänä XXkuuta 201X